

Børnebiblioteket som eksperimentarium

Et udviklingsprojekt på
Frederikshavn Bibliotek og Hjørring Bibliotek
2004 – 2006

Evalueringsrapport ved Birgit Krøijer

Evalueringsrapport udarbejdet af Birgit Krøijer, centerchef på Kulturprinsen, Børnekulturens udviklingscenter

Indhold

1. Abstract
2. Projektet. Opbygning og indhold
3. Idéudvikling og samarbejde mellem en privat og en offentlig virksomhed
4. Tanker om rum
5. Hvordan bruger og oplever børnene mulighederne
6. Er $1+1 = 3$? Erfaringerne. De gode og de dårlige
7. Det nordiske samarbejde
8. Interesse for og omtale af Børnebiblioteket som eksperimentarium

Fotograf: Carl-Hermann Hansen

Fotografierne på forsiden er taget af: Ann-Charlotte Hammarén og Carl-Hermann Hansen.

1. Abstract

Projektet er et samarbejdsprojekt mellem Frederikshavn Bibliotek og Hjørring Bibliotek. Projektet har haft en projektmodningsperiode, hvor samarbejdet blev etableret, og projektet blev formuleret i tæt samarbejde med AVnatura. Avnatura er et privat firma, som blandt andet laver scenografier til museer. Samarbejdet har primært drejet sig om at udvikle nogle nye innovative produkter til brug i formidlingen til børn.

I projektet har bibliotekerne desuden samarbejdet med en række kunstnere og kunstneriske institutioner, samt børn fra en brugerklasse. Afledt af projektet er opstået et nordisk samarbejde med Det deichmanske Bibliotek i Oslo, samt med Rum för Barn i Kulturhuset i Stockholm.

Projektet er støttet af Biblioteksstyrelsen og er blevet gennemført i perioden 2004 - 2006.

Projektets styregruppe har bestået af ledelsen på de to biblioteker.

Desuden har projektet haft en følgegruppe på to personer fra henholdsvis Danmarks Pædagogiske Universitet og Det nordjyske Landsbibliotek.

Projektgruppen har bestået af børnebibliotekarere fra de to involverede biblioteker.

Projektets overordnede formål har været at afprøve børnebibliotekernes rolle som eksperimentarium samt afprøve nye former for formidling. At skabe et visuelt spændende bibliotek, hvor bøgerne ikke vender ryggen til brugerne.

Projektet skal ses som et led i forsøget på at udvikle nye børnebibliotekstyper, som er i stand til at tiltrække og fastholde brugerne. Et bibliotek som taler til mange forskellige sanser og til en mere sanselig og kropslig tilgang til bibliotekstilbuddet. Kan den fysiske udformning af biblioteket være med til at ægge fantasien og sætte det legende og undersøgende i højsædet?

Bibliotekerne er gået nye veje ved at samarbejde tæt med en privat virksomhed omkring udviklingen af nye produkter, som kan gøre bibliotekstilbuddet interessant for brugerne på nye måder. De tekniske løsninger har stillet store krav til de involverede bibliotekarere, og vendt op og ned på det traditionelle børnebiblioteksbegreb.

Undervejs i projektet er afholdt en række laboratorier, hvor personer med en anden faglig baggrund har været inddraget, og på denne måde udfordret og inspireret personalet.

Desuden har brugerne været inddraget i række sammenhænge omkring afprøvning og udvikling af de nye installationer. I projektet har der desuden været lagt vægt på at udvikle en tættere dialog med brugerne.

Projektet har gjort bibliotekerne meget synlige både nationalt og internationalt, og nytænkning i forhold til form og indhold har været medvirkende til at gøre bibliotekerne til attraktive samarbejdspartnere for nogle store nordiske biblioteker.

Desuden har projektet skabt en højere bevidsthed hos de involverede bibliotekarere om, at det er nødvendigt til stadighed at arbejde med nye former for formidling af bibliotekstilbuddet samt at tilføje biblioteket mere aktivitetsprægede funktioner såsom animation m.m. Samtidig kræver de nye muligheder, en særlig stor indsats m.h.t. efteruddannelse af personalet.

Projektet har desuden vist at en engageret og nytænkende ledelse har været med til at give projektet gennemslagskraft, samt gjort børnebibliotekerne mere synlige i det samlede biblioteksbillede.

Børnene er vilde med de nye og anderledes tilbud. Muligheden for f.eks. at lave animationer, lave videoptagelser, selv at kunne formidle gode tilbud til andre børn osv., at bruge bibliotekarbordet som et oplevelsessted, falder tilsyneladende børnene helt naturligt. Det er de voksne, som skal ændre indstilling til hvad et bibliotek er og kan blive. Samtidig er det naturligt for brugerne at opholde sig længere på biblioteket, og afprøve de nye muligheder på kryds og tværs.

Der bliver således tale om en videnstilegnelse på stedet, uafhængigt af hjemlån af materialer. Et børnebibliotek kan herefter ikke kun måles på antal af udlånte materialer, samt på antallet af brugere. Det udfordrer til nytænkning omkring målemetoder, samt til nytænkning omkring de fysiske rum.

2. Projektet

Opbygning og indhold.

Rapporten

Nedenstående rapport består af en kombination af mine egne observationer som konsulent under processen, et uddrag af de indsamlede data samt udtalelser og interviews med de direkte involverede i projektet. Det drejer sig om projektets styregruppe, de involverede bibliotekarer, en repræsentant for det private firma Avnatura (som bl.a. laver scenografier til museer), børnene og en lærer fra børnepanelet i Frederikshavn. Desuden har jeg i rapporten inddraget en række artikler fra nogle af de samarbejdspartnere og oplægsholdere, som har medvirket i projektet.

Organisering

Projektet har været støttet af Biblioteksstyrelsens Udviklingspulje for folke- og skolebiblioteker.

Projektet er udviklet i samarbejde med firmaet AVnatura APS.

Projektet er udviklet som et ligeværdigt samarbejde mellem Frederikshavn og Hjørring biblioteker.

Projektleder: Tone Lunden (TL), bibliotekar, Hjørring bibliotek. Ansat i projektet på deltid i perioden.

Økonomisk ansvarlig: Thorkild Holm Pedersen (THP), bibliotekschef, Frederikshavn Bibliotek

Evaluator og proceskonsulent: Birgit Krøijer, Centerchef på KulturPrinsen - udviklingscenter for kultur med børn og unge.

Økonomi

Projektet har modtaget kr. 2.575.000 fra Biblioteksstyrelsens Udviklingspulje for folke- og skolebiblioteker. Hertil kommer medfinansiering fra de to biblioteker.

Styregruppe

Thorkild Holm Pedersen (THP), bibliotekschef, Frederikshavn Bibliotek

Kirsten Møller (KM), vicebibliotekschef, Frederikshavn Bibliotek

Carsten Winther (CW), stadsbibliotekar, Hjørring Bibliotek

Tone Lunden (TL), projektleder, Hjørring Bibliotek

Følgegruppe

Helene Illeris, lektor på Danmarks Pædagogiske Universitet

Kirsten Boelt, publikumschef, Det nordjyske Landsbibliotek

Projektperiode

Projektperioden har været fra 2004-2006. Projektmodning 2003. Projektmodningspengene blev bl.a. anvendt til inspirationsbesøg i eksperimentariet, i Sverige på Junibakken i Stockholm og Tom Tits experiment i Södertälje.

Formål

Projektets formål er lave et eksperimentarium som kan give et bud på fremtidens børnebibliotek. Desuden vil projektet udforske nye former for formidling og tilgange til bibliotekernes tilbud.

Vision

At oprette Danmarks første forsøgsstation på biblioteksområdet. En forsøgsstation med to afdelinger, en større i Frederikshavn og en mindre i Hjørring.

Det nye bibliotekskoncept skal bygge på de gode traditioner, samtidig med at man nytænker andre udtryk og nyt indhold.

Succeskriterier

1. At lave biblioteksudvikling

- at skabe et visuelt spændende bibliotek
- at give brugerne nye oplevelser på biblioteket
- at gøre biblioteket mere synligt, få mere politisk bevågenhed
- at få flere udlån
- at få flere brugere

2. At skabe personlig udvikling

- At få nye samarbejdsrelationer
- At få nye færdigheder
- At give en mere bevidst og personlig formidling
- At afprøve nye formidlingsformer

Ovenstående succeskriterier er et sammendrag fra en fælles personale dag i januar 2005. Dagen var tilrettelagt af proceskonsulenten, og blev afholdt for styregruppen, projektgruppen samt folkene fra AVnatura. Formålet med dagen var at skabe fælles fodslag omkring projektets overordnede mål, samt drøfte diverse trusler mod projektet. Som værktøj blev benyttet den såkaldte gameplan-metode. (Se henvisning nr. 9)

Udgangspunkt

Projektets udgangspunkt var en brainstorm, hvor man nedskrev de ideer og tanker man havde om et eksperimenterende børnebibliotek i stikordsform.

Disse stikord blev afleveret til firmaet Avnatura, som gik i gang med at konkretisere de løse ideer.

Udfordringen

For at opnå projektets formål stillede man sig følgende spørgsmål og udfordring: Når nu de fleste bøger vender ryggen til lånerne, hvordan får vi så lukket op for de oplevelser og herligheder som bøgerne rummer? Og hvordan gør vi det, så børn og voksne kan opleve bibliotekernes tilbud på en anderledes og mere sanselig interaktiv måde?

Projektet tog derfor udgangspunkt i ønsket om at etablere et anderledes fysisk udtryk i bibliotekerne, som skulle danne grundlag for at eksperimenteres med nye formidlingsformer og dermed også åbne nye muligheder for brugere og personale.

Man ville forsøge at skabe et formidlingsrum, der skal forholde sig til børns måde at opdage verden på – en legende og sanselig tilgang til oplevelser og viden. Et godt formidlingsrum for børn skal derfor give plads til både aktivitet og fordybelse.

Løsningen. Forslag til en tredeling

Det forslag man derefter når frem til i samarbejde med AVnatura går på at inddele biblioteket i 3 zoner: Arkivet, Hulen og Det runde Rum.

- **Arkivet** indeholder ”de gamle medier” som bøger, musik, video, spil etc., og er kunstnerisk indrettet i en hyggelig, lidt hemmelig stemning á la middelalder som i Umberto Eco’s roman ”I rosens navn”.
- **Hulen** er et eventyrligt univers til bibliotekets mindste besøgende, hvor der arbejdes med en scenografi der passer til brugere op til 1,2 meters højde. Her eksperimenteres med alternative opstillinger til de nuværende billedbogskrybber. Samtidig skal det også være muligt for de voksne at færdes i rummet.
- **Det runde Rum** ligger som et naturligt midtpunkt, et rum i rummet, og fremtræder som et futuristisk, organisk alt-muligt rum. Det runde Rum skal indtages af børn og lægge op til leg med ord, historier, animation og andre kreative processer. Et rum der i høj grad vil lægge op til at kultur med og af børn tages alvorligt! Ideen med at satse på særlige udvalgte zoner i biblioteket blev valgt i konsekvens af, at økonomien ikke kunne række til en totalløsning.

De runde Rum

Som udgangspunkt er de fysiske forhold i de to biblioteker meget forskellige. I Frederikshavn er der mange flere kvadratmeter end i Hjørring, og der var en meget traditionel reolopstilling. I Hjørring derimod er pladsen meget begrænset, til gengæld er der gjort meget ud af at indrette hjørner og kroge. I begge tilfælde har AVnatura lavet et forslag til nyindretning, en indretningsplan med de tre elementer: Arkivet, Hulen og Det runde Rum.

I begge de runde rum er der arbejdet på forskellig måde med sanselighed og interaktion. Man har ikke forsøgt at skabe en statisk installation, men nogle mulighedsrum som hele tiden kan og skal videreudvikles.

De to runde Rum er ikke rum i egentlig forstand. De runde rum afgrænses i forhold til det øvrige rum ved opstillingens karakter, ved hjælp af lyssætning og forskellige rumlige og kunstneriske virkemidler.

Der er både forskelle og ligheder mellem de to runde rum. Begge er bygget op midt i bibliotekslokalet og har til formål at udfordre børns skabertrang og egne aktiviteter. Det legende og undersøgende er i højsædet.

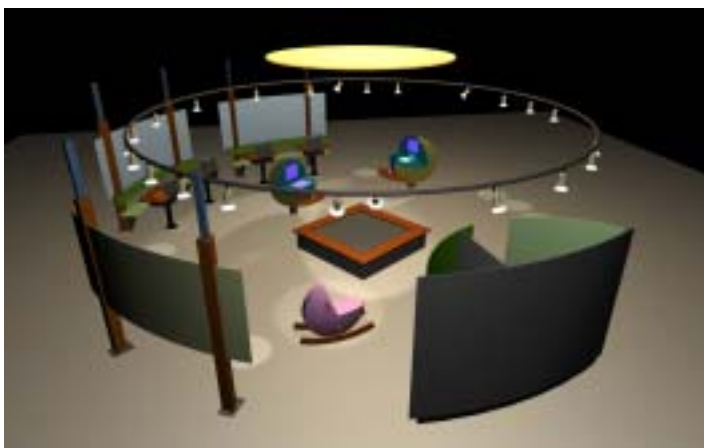
De to rum har i løbet af processen fået hver sin profil. I Frederikshavn er den mere teknologiske indfaldsvinkel prioriteret, mens man i Hjørring mere tager udgangspunkt i det fantasifulde, hvor inspirationen fra Bente Nyström Olesens billedbog: ”Hvad som helst” (se henvisning nr. 11) trækker en mere direkte linie til litteraturen og det boglige miljø.

I Frederikshavn er bibliotekarbordet placeret i udkanten af Det runde Rum, mens det i Hjørring er blevet placeret indenfor cirklen og desuden har fået en sådan udformning, at det er en del af den øvrige installation.

Første fase

Frederikshavn. Det runde Rum.

Til Det runde Rum i Frederikshavn har AVnatura udviklet følgende elementer: Ordkløveren, Animationen, Anmelderen, Sandkassen, Workstations og Hyperhesten. Her kan man blandt andet lave sin egen tegnefilm, lege med ord og rim og via levende billeder fortælle om gode oplevelser man har haft med bøger, film, musik eller andet. Billederne bliver vist på en storskærm. De nye tilbud i Det runde Rum i Frederikshavn henvender sig aldersmæssigt til hele børnebibliotekets brugergruppe. I Frederikshavn har der været statistikmodul på anmeldermaskinen, ordkløveren samt på animationsmaskinen. Det runde Rum i Frederikshavn blev indviet den 1. marts 2005.

Skitse: AVnatura

Carl-Hermann Hansen

Ordkløveren

Det er en installation, der skal pirre nysgerrigheden i forhold til bogstaver, ord og læsning. Til at starte med en slags enarmet tyveknægt, som giver forslag til rimord. En klasse fra Højene Skole i Hjørring har i samarbejde med forfatteren Lotte Salling været sparringspartner omkring udviklingen af ordkløveren.

Animationen

Giver børnene mulighed for selv at fremstille enkle animationer og vise dem på storskærm. Børn fra to 6. klasser på Bangsbostrand Skole i Frederikshavn har været med til at udvikle instruktionen.

Anmelderen

En anmelderboks, som lægger op til, at børnene laver levende anmeldelser i et lille studie. Det kan være anmeldelser af bøger, film, musik eller andet som man vil dele med andre. Man kan også lave rollespil eller synge.

Sandkassen

Ligner en sandkasse med et gennemsigtigt låg med store huller med forskellige former. Er en ny form for udstillingsvindue, især for billedbøgerne. Man skal stikke hænderne ned i kassen for at nå de udstillede materialer.

Workstations

Computere med netadgang, som også giver mulighed for at lave workshops med børnene i samspil med de øvrige aktiviteter i rummet.

Hyperhesten

En gyngestol, som kan fortælle eventyr når man gynger på den. Professionelle kunstnere læser op, og hesten "blander" sig, når rytteren går i stå eller gynger for hurtigt. Fotograf: Sam Vangstrup.

Anden fase

Hjørring. Runde 2.

I Hjørring Biblioteks version af Det runde Rum træder man ind i en scenografi inspireret af Bente Olesen Nyströms billedbog: Hvad som helst.

Man møder følgende installationer: Big Bogen, Organistens hule, Karnap Nok, Himmellabyrinten og Hovedet ind på hylden. Her kan man opleve fornemmelsen af at bogen åbner sig, man kan i talende bøger få ideer og inspiration til læsning, eller man kan lægge sig ned på ryggen og udforske en himmellabyrint i loftet. Desuden er det traditionelle bibliotekarbord forvandlet til en velkomstdisk med indbyggede overraskelser. Heller ikke i Hjørring har man haft til hensigt at de nye tilbud primært skal henvende sig til en bestemt aldersgruppe af brugere. Hjørring har ikke haft statistikmodul på sine installationer. Runde 2 blev indviet den 8. december 2005.

Carl-Hermann Hansen

Big Bogen

Big Bogen er en kæmpebog med farverige illustrationer af Bente Olesen Nyström forstørret op. På bagsiden er der hylder med "talende bøger". Børnene kan vælge at høre andre børns beskrivelse af de gode bøger eller de kan vælge selv at indtale en anbefaling af en god bog, film eller cd.

Organistens Hule

Bibliotekarbordet som installation, en velkomstdisk med indbyggede oplevelser, prøv f.eks. at skrive dit navn spejlvendt. Her er et kæmpemæssigt kuglespil, og udstillingsmuligheder for

overraskelser. Et sted som med forskellige effekter tiltrækker brugerne og giver dem lyst til at gå i dialog med ”bibberen” eller med hinanden.

Karnap Nok

Karnap Nok er en fysisk udgave af en af Bente Olesen Nyströms illustrationer fra bogen ”Hvad som helst”, helt nøjagtigt opslaget: Byen med mellemrum. Karnaphuset er meget fint og akkurat udført med masser af detaljer og med lys og overraskelser i vinduerne. På bagsiden af det mandshøje ”dukkehus” er der reoler med eventyr og desuden med forskellige skiftende udstillinger.

Foto: Carl-Hermann Hansen.

Himmellabyrinten

Er skabt ud fra billedet Stjernenat i bogen ”Hvad som helst”. Selve kuplen fremtræder blå med enkelte lys i. Når man ligger på gulvet kan man se op i en labyrint med stjernebilleder og et omvendt fyrtårn. Periskopplaneten med det lysende øje og ballonhaven er også en del af himmellabyrinten.

Hovedet ind på hylden

Børnene kan ligge på en stor pude, der ligner en opslået bog, og lægge hovedet på en hylde med en bogpude. Oppe i ”loftet” på reolen kan man se film m.m. i en slags billedbogsbiograf. Billederne i en bog vises på en skærm i et flow. Her vises både detaljer, og hele opslag, og forskellige lydeffekter er medvirkende til, at børnene føler sig i et særligt rum. Der må også klatres i reolen.

Laboratorierne

I forbindelse med projektet har der været afholdt en række laboratorier, en slags inspirationsseminarer med deltagelse af personale fra de to biblioteker samt andre samarbejdspartnere og nøglepersoner udefra.

Formålet med laboratorierne har været at etablere et fagligt læringsmiljø for såvel bibliotekarerne samt andre samarbejdspartnere, heriblandt kunstnere, museumsfolk og pædagoger. Laboratorierne skal give gensidig inspiration og viden.

- Det første laboratorium ”Kunsten rykker ind”, blev afholdt på Vendsyssel Kunstmuseum i 2004. Oplægsholdere var formand for foreningen Børn, Kunst og Billeder: Karen Marie Demuth, billedkunstner Marit Benthe Norheim og teaterleder Sara Topsøe-Jensen, Teatret Carte Blanche.
- Det andet laboratorium blev afholdt i maj 2005 som en integreret del af den årlige BØFA-konference (en tilbagevendende årlig landsdækkende konference for børnebibliotekarer). I konferencen indgik et besøg på Frederikshavn Bibliotek.
- Det tredje laboratorium ”at lukke op” drejede sig om formidling til de mindste og blev afholdt i april 2006.

Her var bl.a. oplæg af arkitekt Gitte Nissen Schelde, og instruktør Barbara Borchhorst.

Desuden blev der afholdt et foredrag om serendipitet med lektor Lennart Björneborn fra Danmarks Biblioteksskole i København i maj måned 2006.

”Finurlig fredag”

I tilknytning til åbningen af Det runde Rum i Frederikshavn blev der planlagt en række workshops for større børn den første fredag i hver måned under overskriften ”finurlig fredag”. Disse aktiviteter var det svært at få slået fast, så de fik desværre ikke helt den søgning man havde håbet. Der var dog også nogle klare hits, f.eks. en manga- tegneserie workshop.

Presse - og PR-strategi

Proceskonsulenten og projektlederen udarbejdede i fællesskab et forslag til presse- og PR-strategi, som blev forelagt projektgruppen og som en del af PR- strategien indgik oprettelsen af en hjemmeside, som på en overskuelig, informativ og appetitvækkende måde kunne fortælle om projektet og de aktuelle tiltag. Se www.eksp.dk. Denne hjemmeside er løbende blevet vedligeholdt og opdateret af projektlederen.

3. Idéudvikling og samarbejde mellem en privat og en offentlig virksomhed.

Baseret på evaluators samtale med Sam Vangstrup fra AVnatura, samt på betragtninger fra ledelsesgruppen og fra det involverede personale fra de to biblioteker.

Projektet blev fra starten udviklet i dialog med AVnatura. AVnatura er en lille privat virksomhed, hvor antallet af ansatte varierer med mængden af opgaver. Firmaet har primært samarbejdet med blandt andet museer f.eks. Nordsømusset, Moesgaard og Vadehavscenteret i forhold til at løse tekniske, scenografiske og innovative opgaver. Dette betød at AVnatura fra bl.a. museumsprojekter var vant til at arbejde med nye former for formidling og idéudvikling. P.t. (2006) har firmaet to ansatte.

Fra biblioteksside havde man set eksempler på AVnaturas arbejde med at skabe scenografier og fik derfor det indtryk, at firmaets praksis og bibliotekernes ønske om at skabe nogle nye bud på formidling kunne matches. Bibliotekerne ønskede bl.a. at gå ud fra museernes ofte mere direkte måde at formidle på, hvor mange forskellige sanser tages i brug. Man kan mærke, lugte, lytte, gætte, ja man kan oven i købet **danse** et billede.

På bibliotekerne havde man en brainstorm med det formål at samle ”skøre” udsagn om, hvad et børnebibliotek kunne være. Tanker og indfald blev samlet på et A4 ark, ikke så meget for at konkretisere forslagene men for at give AVnatura en idé om i hvad retning man gerne ville.

Ud fra ideerne lavede AVnatura nogle forslag som dannede grundlag for projektbeskrivelsen i den ansøgning der blev sendt til Biblioteksstyrelsen. Projektet var oprindeligt projekteret en del større (5 mill. kr.) end de midler muliggjorde, som efterfølgende blev bevilget til projektet fra Biblioteksstyrelsen.

Sam Vangstrup fra AVnatura udtrykker forundring over at man fra biblioteksside ikke forsøgte at søge ekstra midler f.eks. fra erhvervs sponsorer, dette begrundes fra biblioteksside med at det ikke var muligt at afsætte personaleressourcer til dette tidskrævende arbejde. AV-Natura var dog involveret i en større ansøgning om nye midler til Egmont-fonden.

To verdener

Det var to meget forskellige verdener der mødtes. Fra biblioteksside var man meget optaget af AVnatura-folkenes entusiasme, men samtidig opstod der også undervejs en vis usikkerhed omkring, at det på grund af de varierende personaleressourcer i firmaet kunne blive vanskeligt at overholde aftaler og deadlines.

Styregruppen fik lavet en kontrakt i samarbejde med AVnatura, som man senere i forløbet kunne henholde sig til, og efterfølgende var glad for var blevet lavet.

Samtidig opfattede AVnaturas folk bibliotekerne som lidt støvede og noget utidssvarende steder, hvor der ikke kom specielt mange brugere af installationerne. Selv om begge parter havde de bedste intentioner om at forstå hinanden og udvikle et samarbejde, var der for begge parter nogle ting i den anden virksomheds kultur, som var meget fremmedartede. Et konkret eksempel var bibliotekets forsøg på at forklare den ofte noget hårdhændede brug af tingene og de mange brugere i ”løsdrift”, hvor AVnatura udtænkte for sårbare og forfinede løsninger som ikke holdt til dagligdagens hårde slid. Dette gav anledning til lidt irritation hos bibliotekspersonalet over ting der ikke fungerede eller var ude af drift. Sam V. ’s indstilling er at bibliotekarerne må vænne sig til at sådanne installationer kan ødelægges, og så blot må repareres. Fra biblioteksside var der også en manglende forståelse for AVnaturas vane med at arbejde ”i sidste øjeblik” - gerne om natten før åbningen. AVnatura havde ifølge Sam V. også et ønske om et mere fælles udviklingsarbejde i en mere direkte og løbende dialog med bibliotekspersonalet.

Rent faktisk blev grundlaget for projektet et konkret forslag fra AVnatura med forslag til grundplan og delelementer for de to runde rum, og dette blev i det store og hele godtaget af personalet.

Den daglige praksis i biblioteket

I Frederikshavn gav installationen af Det runde Rum et stort forarbejde med flytning af reoler og materialer. Desuden var det for bibliotekarerne i Frederikshavn en stor ændring i den daglige praksis at få så meget ny teknik i huset. Der var mange ting, som ændrede sig i de daglige rutiner, flere af elementerne er temmelig tidskrævende, og der blev stillet nye krav fra brugerne. Hos AVnatura undrede man sig lidt over at bibliotekarerne ikke havde mere lyst til at lege kreativt med de nye muligheder, og der opstod efter et stykke tid et behov for at lave en fremtidssikring af projektets videreudvikling. Dette løste man i Frederikshavn ved at ansætte Anders Skov fra AVnatura, som kunne lave nogle nye programmer og andre tiltag, som gjorde at børnene kunne komme i gang med at bruge de tekniske muligheder på nye måder. Han blev aflønnet af Frederikshavn Bibliotek uden om projektet. I Frederikshavn er dialogen mellem Det runde Rum og den øvrige mere traditionelle biblioteksopstilling ikke så tydelig. Dette skyldes ifølge projektlederen et bevidst valg på grund af de begrænsede økonomiske muligheder i projektet.

Under udformningen af Runde 2 i Hjørring blev der lidt mere ping-pong mellem AVnatura og biblioteket. Her havde man allerede over længere tid forberedt ændringerne i indretning, bl.a. ved en større kassation af materialer. Desuden tog man allerede konsekvensen af erfaringerne fra Frederikshavn om nødvendigheden af en bedre dialog. Også I Hjørring måtte nogle ting senere justeres, f.eks. omkring den daglige brug og funktionaliteten i Organistens Hule. Her gav de nye installationer også bibliotekarerne uvante opgaver, f.eks. kræver det store labyrintspil hyppig

rengøring. I Hjørring forstærker de nye installationer i det runde Rum også den øvrige samling, som læner sig op af Det runde Rums koncept med at gøre børnebiblioteket udfordrende og spændende.

Udvikling af prototyper

AVnatura har klart haft et ønske om at udvikle nogle nye prototyper, som kunne videreudvikles og evt. sælges til andre biblioteker. Denne del af projektet er imidlertid kun kommet ganske langsomt i gang, idet f.eks. sandkassen er solgt til Halmstad samt til Århus Kommunebibliotek.

Overordnet set

Overordnet set har samarbejdet med AVnatura været et kæmpe scoop for bibliotekerne. AVnatura har formået ud fra nogle løse ideer og tanker at konkretisere visionerne og fremstille nogle brugbare, men samtidig meget anderledes og meget nyskabende elementer til bibliotekerne. Til bibliotekernes ros skal til gengæld siges, at de uden ret meget tøven ”købte” AVnaturas forslag, og trods en lang række tekniske og praktiske vanskeligheder har fået installationerne og den daglige brug af elementerne integreret i bibliotekernes dagligdag.

Samarbejde med Animationsskolen.

Baseret på interview med Hanne Pedersen, leder af tegneskolen ved Viborg Animationsskole.

”Biblioteket gemmer på fortællinger og animation er en moderne fortælleform”. Så enkelt er det for Hanne Pedersen. Hanne har lavet workshops med to sjette klasser i det runde Rum i Frederikshavn. Formålet med workshoppen var bl.a. at eleverne skulle lave en let instruktion til brugen af animationen, og at elevernes egne animationer skulle ligge som inspiration for andre børn. Software til animatoren var udviklet af AVnatura.

For Hanne er animationsverdenen og bøgernes verden ikke så fjernt for hinanden. Begge dele handler om fortællingen, om at lave et persongalleri, opbygge en spændingskurve, og sproget er på en eller anden måde det samme.

”Teknikken skal have indhold, det kræver at børnene hele tiden bliver udfordret, ellers er det ikke sjovt i længden”. Hanne Pedersen

Hanne mener det drejer sig om at dyrke de værkstedsprægede aktiviteter. Hun har et væld af ideer til at medvirke til at Animationens store popularitet holdes ved lige og at nye brugergrupper inddrages. Man kunne lave ”månedens aktivitet”, lave familieaktiviteter, skattejagt, gætte et eventyr, animere et digt, kurser for lærerne osv. Men personalet burde altså komme på et kursus, så de ifølge Hanne ”kan lære at sige både A og B”.

Opfølgning

Disse tanker om udvikling af animationens muligheder er senere fulgt op ved at man i Frederikshavn har ansat Anders Skov fra Avnatura til at instruere og inspirere både børn og personale. Anders Skov har desuden i projektets sidste fase afholdt et kursus for personalet om animationens muligheder finansieret af Frederikshavn.

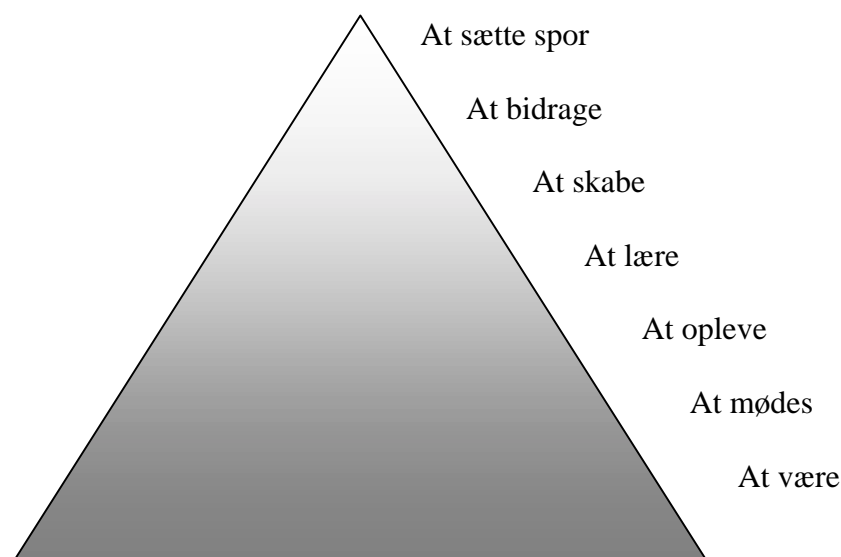
4. Tanker om rum

Et af de emner som har fyldt mest i diskussionerne omkring projektets udvikling er forskellige tanker og ideer om rummene og deres udformning.

Hvordan kan man lege med det offentlige rum, ændre de signaler det har og gøre det til et sted som kalder på interaktivitet og fordybelse? Rum opleves med mange forskellige sanser og også med hele kroppen. Når vi går ind i et offentligt rum tager vi mange ting for givet, og denne indstilling har projektet ville udfordre.

Den svenske polyglot Sven Nilsson er blandt fortalere for, at man skal være meget opmærksom på, hvordan man designer de kulturelle mødepladser mere bevidst, så rummene ikke kun fungerer som foyer eller et rum for afgrænsede oplevelser, men tværtimod skaber mulighed for en hel anden form for delagtighed for brugerne. Som publikum skal vi også have chancen for at bidrage til virksomheden og til at udvikle den. (Se henvisning nr. 10)

Ved at aflæse Sven Nilssons kulturelle behovspyramide (se nedenfor) og indtænke den i et biblioteksperspektiv, mener jeg biblioteket i dag opfylder de nederste "trin" i pyramiden. Bibliotekerne giver rum til at være, at mødes, at opleve og at lære. De næste trin i pyramiden, nemlig at skabe, at bidrage, og at sætte spor giver bibliotekerne kun brugerne sporadiske muligheder for i specielle projekter eller i ved særlige lejligheder.

Derfor har en del af oplæggene ved de afholdte laboratorier kredset omkring rum. Denne diskussion rækker ud over biblioteksmiljøet og har en bredere interesse. Rapporten er derfor suppleret med et par forskellige kunstneres bud på rummets betydning. Det drejer sig om indlæg fra teaterleder for

teatret Carte Blanche Sara Topsøe-Jensen, museumsleder Lise Mortensen, Vendsyssel Kunstmuseum og arkitekt og kunstner Gitte Nissen Schelde samt afdelingsleder Toril Bang Lancelot fra Det deichmanske Bibliotek i Oslo. Disse har blandt mange andre været involveret i de afholdte laboratorier.

Det sanselige rum

Af teaterleder Sara Topsøe-Jensen

I mit arbejde med forestillinger og installationer for børn, er jeg meget optaget af, hvordan man skaber stemningsmættede og sanselige rum – både mentalt og fysisk. Rum som engagerer og inddrager. Rum, der opfordrer til meddigtning og brug, på en måde der ikke ødelægger og skæmmer rummet, men bidrager til dets udfoldelse og liv. Rum hvor børns aktivitet styres i en bestemt poetisk retning af rummet og dets stemning, fordi det taler til deres lyst og fantasi.

Der findes ikke neutrale rum. Alle rum har en stemning – udtrykker noget. Også selv om det ikke sker ud fra bevidste valg. Der er mange ”detaljer”, som der ofte ikke tages bevidst stilling til i indretningen af et rum, men som er væsentlige for vores oplevelse af rummet. Jo flere af disse detaljer vi arbejder med bevidst, jo mere kan vi styre den stemning, der forplanter sig fra rum til menneske. Og dermed også til en vis grad styre, hvordan mennesket har det, hvad det føler, i rummet. Og hvordan det derfor udfolder sig og bruger rummet.

De ”detaljer” jeg taler om, er alle de elementer der påvirker os sanseligt: lysforhold, temperatur, møblering, farver, objekter, lyd, lugt. En oplevelse er ikke kun det du ser, men i meget høj grad også det du (ubevidst) lugter, føler, hører. Og det ubevidste har en meget stor indflydelse på din oplevelse, fordi det netop er - ubevidst. Alle kender fornemmelsen af at blive skudt tilbage i tiden til et bestemt rum, en bestemt stemning blot ved mødet med en lugt.

Lille eksperiment

Sæt dig ned et øjeblik. Luk øjnene, træk vejret roligt et par gange.

Tænk nu tilbage på et rum/et sted fra din barndom som du godt kunne lide.

Prøv at fremkald det så tydeligt som muligt.

Åben øjnene igen og skriv nogle stikord på et stykke papir: (varm, kold, blød, hård, farver, stemning, følelser osv.).

Luk nu øjnene igen og tænk tilbage på et rum/et sted, du ikke brød dig om.

Skriv igen en stikordsliste.

Sandsynligvis vil du få to meget forskellige lister, som er en god indikator for, hvad der skaber et henholdsvis behageligt og ubehageligt rum. Og højst sandsynligt vil det behagelige rum være i naturen eller et privat rum. Mens det ubehagelige rum vil være et offentligt rum!

Det betyder selvfølgelig ikke at alle private rum er sanselige (en trimmet parcelhushave kan være meget usanselig!) eller at det offentlige rum altid er usanseligt. Og selvfølgelig har et sådant minde ofte noget at gøre med en særlig oplevelse eller en bestemte person. Men det siger dog noget om at offentlige rum ofte, selv om det ikke har været nogens hensigt, kommer til at fremstå som et ikke rart sted.

Sanselige eller funktionelle rum.

Det offentlige rums primære formål er tit funktionalitet og overskuelighed. Mens det private rum er et sted, hvor vi skal have det rart og behageligt. Der er lagt opmærksomhed, personlighed, historie, tid, kærlighed i det private rum. Der er mange detaljer, der er mange tilfældigheder: Der er meget at sanse. Det får os til at føle os inddraget, og dermed føle ejerskab/ansvar for rummet. Vi passer på

det, fordi vi mærker det engagement, der er lagt i rummet.

Men rum der skabes udelukkende ud fra én ide (designet) og et funktionelt formål, bliver ofte kolde og skaber distance til de mennesker, som skal opholde sig i det.

”Og når du ikke sanseligt udfordres af et rum, så er der ingen grund til at give det din opmærksomhed eller dit engagement”. Sara Topsøe-Jensen

Det bliver måske oven i købet så kedeligt, at du føler dig nødsaget til at fylde det med liv i form af ”skæg og ballade”, så som graffiti. Hærværk går tit ud over kolde, offentlige rum.

Slidtage som forfald eller skønhed

Mange offentlige rum, har en fornemmelse af slidthed over sig. Man forsøger forgæves at vedligeholde og komme tilbage til den renhed byggeriet havde, da det var nyt. Sådan et sted er der utroligt mange ting man IKKE må, fordi det skæmmer og slider.

Tænk om man kunne skabe flere offentlige rum, hvor brugen adderede til stedets skønhed og historie i stedet for at bidrage til dets forfald. Steder hvor man ikke skulle undertrykke menneskets (barnets) naturlige lyst til at kravle op på, røre ved, rulle rundt, tegne, sætte mærker, undersøge, omforme. Hvor man GODT måtte ridse i og tegne på bordene. Med en minimal kunstnerisk styring udefra (eks. valg af farver), kunne det blive en fantastisk mosaik, som udviklede sig i det uendelige. I stedet for at være hærværk, som man skal bruge tid og kræfter på at fjerne.

Også i valg af materialer er det hensigtsmæssigt at forholde sig mere til hvad der slides og ældes med skønhed. Tænk på et stykke drivtømmer. Træ bliver meget smukt af slidtage. En ridse i en ny kuffert er en skønhedsfejl, mens en ridse i en gammel kuffert er en tilføjelse til dens historie.. Fordi naturmaterialer og gamle ting har en historie. De bliver mere interessante med alderen.

Rammer for naturlig adfærd

Vi kommer ofte til at opstille situationer og regler som unødigt hæmmer børns (menneskers) naturlige tilbøjeligheder og dermed bliver kilde til konflikter. Stolen er et godt eksempel. Denne installation, som vi helt er holdt op med at stille spørgsmålstejn ved, skaber utroligt megen uro i rum med mange børn. Fordi det ikke er naturligt for menneskekroppen at sidde på en stol – endsige sidde stille! Det er børn med masser af energi og livskraft, der larmer på en stol. Og læg mærke til hvordan små børn sidder på gulvet: Med fuldstændig korrekt kropsholdning. Hvis den evne blev vedligeholdt, kunne vi mindske et af de store velfærdsproblemer: den dårlige ryg. Børn burde have mulighed for at ligge på ryggen, sidde på hug, i skrædderstilling mens de f.eks. læser. Få børnene ned på gulvet på bløde tæpper (sammen med **de** voksne, der ikke er blevet for stive i benene endnu)!

Hvis udgangspunktet er at mennesket fysisk, psykisk og kreativt har nogle sunde ressourcer, hvordan kan vi så skabe situationer og rum hvor disse bevares og forstærkes, snarere end hæmmes og undertrykkes? Rum hvor den naturlige lyst til udfoldelse ikke bliver til en destruktion af det rum og de rammer der er, men bidrager til levendegørelsen af rummet.

Når jeg laver interaktive rum/forestillinger for børn er et af mine udgangspunkter:

Hvis noget ikke virker eller skaber konflikt, hvis jeg må tage ”lærerrollen” på mig – så er der noget galt med de rammer, jeg har opstillet eller den måde jeg formidler dem på. Det er meget sjældent børnene der er noget i vejen med. Når det er mit udgangspunkt, kan jeg løse de allerfleste problemer ved at ændre struktur, regler eller indretning, så børnene af sig selv gør det, rummet gerne vil. Fra at deres adfærd er larmende eller destruktiv bliver den engageret og fantasifuld.

Lidt kaos er godt

Børn skal ikke nødvendigvis kunne forstå alt hvad de præsenteres for. Der skal være plads til noget, som ikke kan gribes, ikke kan opfattes og udtrykkes direkte. Fordi det udefinerbare drager os og gør at vi ikke bliver færdig med et udtryk. Det bliver ved med at rumsterer i fantasien. Og derfor forholder vi os nysgerrigt og interesseret til det. På samme måde med rum.

Vi skal have lidt mere tiltro til kaos og mangfoldighed. Koncepter og ensretning skaber ofte fantasiløse og kolde steder.

Tanker om rum/bogens rum

Af museumsinspektør Lise Mortensen, Vendsyssel Kunstmuseum

Det allerførste man helt automatisk gør, når man træder ind i et rum, er hurtigt – og måske ikke helt bevidst – at orientere sig i rummet.

”Vi oplever de rum, vi træder ind i, og det gør vi med vores krop”. Lise Mortensen

Når vi taler om rum, har vi for vane at tale om rummet ud fra en kropslig målestok, kroppen og rummet er nemlig afhængige af hinanden. Menneskets erkendeshorisont er uløseligt forbundet med kroppen. Det er ved at sammenligne krop og omverdenen, at vi får en fornemmelse af en tings størrelse og afstandene mellem ting. Vi mærker lugtene og lydene, vi ser farverne og lyset og noterer os dimensionerne i de rum, vi netop har begivet os ind i. Fornemmelsen ved at træde ind i en stor tyst katedral er derfor fuldstændig anderledes end fornemmelsen ved at træde ind i Bilka en fredag sidst på eftermiddagen.

Rum er en vigtig faktor både i vores dagligdag og i kunsten. Kunstnere har siden renæssancen efterstræbt at skildre og skabe tredimensionelle rum. Rum og rumdannelse er således ikke en ukendt faktor i kunstens historie. Opfattelsen af rum har ændret sig op gennem tiden, ligesom kunstens måde at bearbejde rummet på har det.

**”Det kreative rum indeholder uvægerligt en vis mængde kaos. Hvis vi frem for alt vil have orden, begrænser vi det menneskelige engagement, også for det rum vi udfolder os i”.
Lise Mortensen**

Men hvad betyder oplevelsen af rum for den måde, vi oplever verden på? Betyder det noget hvordan vi indretter vores dagligdagsrum? Hjemmet, daginstitutionen, arbejdspladsen, tandlægen, biblioteket eller kunstrummet? Ja, selvfølgelig betyder det noget! Både rummenes dimensioner og måden vi indretter rummene på, har betydning for, hvordan vi har det. Det kan få verden til at synes grå og trist, eller rar og indbydende.

Men at etablere rum sker ikke kun med arkitekturen og elementerne i rummene – det sker f.eks. også når man læser en god bog, eller når man fordyber sig i kunst og begiver sig ind i et billedrum. De mentale rum, der dannes med hjælp af vores fantasi, sættes ofte i gang af vore omgivelser – og dette gælder naturligvis også børns.

”Derfor er det vigtigt, at offentlige institutioner, som f.eks. et museum eller et bibliotek, har et rum – et fysisk areal der er indrettet, så fantasien kan få næring, når man vil på opdagelse i de mentale rum, vores fantasi skal til at skabe”. Lise Mortensen

Gode bøger og god kunst opsluger tankerne fuldstændig, men nogle gange er det nødvendigt at blive hjulpet på vej – og dertil hjælper god formidling. For god formidling kan nemlig også være den måde, vi iscenesætter vore omgivelser på.

I børnebøger fungerer billeder og illustrationer ofte som øjenåbner til fortællingerne og som gødning til fantasiens verden i mødet med bogen. Iscenesættelsen af børnebibliotekerne i Frederikshavn og Hjørring udspringer bl.a. af bogens verden – eller i Hjørrings tilfælde rettere af børnebogsillustratoren Bente Olesen Nyströms billedverden. Ideen har været at gøre bogens verden (med udgangspunkt i billedbogen ”Hvad som helst”) til mere og andet end et mentalt rum og netop ved hjælp af billedrummets formsprog at bygge et fysisk konkret rum, der benytter billedrummets virkemidler. Bente Olesen Nyströms eventyrlige billedrum har på biblioteket forvandlet sig til et faktisk rum, der i helt nyt antræk også fungerer som almindelige praktiske foranstaltninger. ’Klatrereolen’ er et godt eksempel på, hvordan udtrykket og anvendelsen smelter sammen for at tage nye former og anvendelsesmuligheder i en hel almindelig og daglig situation. Billederne i bøgerne bevæger sig i et på én gang surrealistisk og realistisk billedsprog, hvor det drømmeagtige billedunivers når helt nye højder, når det smeltes sammen med dagligdagsituationer og almindelige gøremål. Et goldt fantasifremtidslandskab der smelter sammen med et rokokointeriør og alligevel vedbliver at være et rum for dagligdags gøremål, synes ikke at være utænkeligt i Bente Olesen Nyströms univers. Fantasien har således alle muligheder for at løbe løbsk i dette paradoksernes paradys.

På børnebiblioteket i Hjørring mødes drøm og virkelighed, hvor Bente Olesen Nyströms mikroverden er blevet bygget i naturlig størrelse, hvilket her selvfølgelig vil sige i børnehøjde. De detaljerige og handlingsmættede illustrationer springer bogstavelig talt ud af bøgerne og forvandler sig til faktiske rum. De bliver til detaljerige og handlingsmættede rum, der vækker appetit til at tage fat i nogle af alle de dejlige bøger, hvor man selv kan opleve, hvordan handlingen kan springe sine læsere i møde.

Hvis jeg var barn og skulle lære nye bøger at kende, ville det betyde alverden at få en god introduktion til bøgernes verden. Man er vant til på børnebibliotekerne bare at kunne spørge en bibliotekar, men nogen gange kan det også være rart at gå på opdagelse selv, og det kan man med de rumlige formidlingstiltag, børnebibliotekerne i Hjørring og Frederikshavn har søsat. Her kan man pille, lege, kigge, spille, famle og lægge sig på ryggen med åbne øjne og åbne sanser, alt i mens man opdager anderledes appetitvækkere til bogens verden i mødet med nogle af de mentale rum, bøgernes verden kan tilbyde børn.

B(r)ud på rummets fortælling af Gitte Nissen Schelde, kunstner og arkitekt

Biblioteket er fuldt af gode historier, men hvordan formidler vi disse historier på en mere direkte, involverende, sanselig og kreativ måde?

”Er det muligt at erstatte den velkendte reol, hvor bøgerne og andet materiale vender ryggen til børnene, med et møbel, der i sig selv animerer til leg og fysisk aktivitet, boglig fordybelse og kreativ udfoldelse”? Gitte Nissen Schelde

Kan man med andre ord designe indretning og møbler med fokus på at iscenesætte rummet med henblik på at aktivere brugerne?

”I fremtidens samfund handler det ikke om at besidde en bestemt sum viden, men om at kunne finde og kombinere informationer - gerne på nye og overraskende måder. Dertil behøver vi kreativitet, og derfor har vi behov for at omgive os med inspirerende design. Det spændende rum, det spændende design udfordrer os og gør os mere åbne og aktive”.
Gitte Nissen Schelde

Netop i arkitektur og design kan vi koble de sanselige erfaringer og erkendelser med fortællingens frisættende og kreative potentiale. Arkitekturen behøver derfor ikke bare være en fysisk ramme, men kan blive en integreret del af fortællingen. For at gøre dette muligt må der stilles krav om, at der i ethvert projekt skal være et kunstnerisk overskud. Med kunstnerisk overskud mener jeg at møblet eller rummet ikke kun er skabt som funktion, men også skaber en oplevelse.

” I videnssamfundet spiller det poetiske, fortællende rum en større rolle, som rum der udfordrer fantasien, skaber nye billeder og muligheder ”

Man kan sige, at der i udgangspunktet ikke findes et rum med en bestemt funktion, men en række handlinger, f.eks. spil på en computer, der fordrer et rum og dets steder. I den sammenhæng defineres rummet ikke, men opstår som et resultat af handlinger. Det afgørende er, at fortællingen er udgangspunktet - at de handlinger eller ritualer som brugerne bliver en del af, skal være udgangspunktet. Således bliver arkitekturen eller designet ikke blot en fysisk ramme, men en integreret del af fortællingen.

Hovedproblemet i dag er, at børn, primært på grund af informationsflowet, forekommer bekendt med alting. Opgaven bliver at ødelægge eller i det mindste ryste det, børnene og de unge opfatter som selvfølgeligheder.

”Læring betyder i dag at provokere eleverne ved at ryste deres visheder ” (T. Ziehe. 2004, se henvisning nr. 15)

I traditionelle læreprocesser tænkes der lineært. Den kunstneriske metode derimod består i at tænke i billeder og kan således både tænke i spring og i helheder.

” Et billedes princip er jo, at indenfor billedets ramme eller område, behøver du ikke at forholde dig til, om det ene går forud for det andet, eller om de to elementer nu også plejer at være sammen. Du kan frit, intuitivt bringe de elementer ind i billedet, du har lyst til. Det giver dig mulighed for at lave nogle kombinationer og spring, som vil være i strid med en mere lineær, fagligt orienteret måde at tænke på ”. (Bjørn Nørgaard 2003)

På samme vis ønsker jeg at skabe rum og møbler, der blandt andet tager udgangspunkt i sampling og REMIX. Ofte, men langt fra altid med udgangspunkt i genbrugsmaterialer. I genbrugsmaterialerne møder børnene velkendte genstande fra deres dagligdag, men indsat i nye kombinationer, sammenhænge og perspektiver. Fortid favnes i nutid og peger mod fremtid.

Ønsket er at skabe indretninger, der fremmer forandringer, udfordringer, muligheder og bevægelse - som udtrykker en vilje til at udfordre den enkelte.

”Spørgsmålet er, om vi er i stand til at skabe nye sociale rum, der afspejler den nye virkelighed og sætter mennesket i centrum. Steder, der stimulerer de innovative og kreative kræfter hos brugerne og hvor det forekommer naturligt at slippe tankerne og inspirationen fri”.
Gitte Nissen Schelde

Lad os ved hjælp af design og indretning udfordre brugerne til at bevæge sig og handle på en ny og anderledes måde - så tænker de helt sikkert også på en anden måde

*DET BRUDTE BEGRAVER SIG
DYBERE I ERINDRINGEN
END DET HELE.
DET "BRUDTE" HAR EN SLAGS
SKRØBELIG OVERFLADE,
SOM ENS ERINDRING
KAN HOLDE FAST I.
PÅ DEN GLATTE OVERFLADE
PÅ DET HELE
GLIDER ERINDRINGEN AF.
WIM WENDERS*

Projektet 'I Gulvhøjde'.

Samtidig med at projektet Børnebiblioteket som eksperimentarium startede indledte de to danske biblioteker et nordisk samarbejde med Kulturhuset i Stockholm og Deichmanske Bibliotek i Oslo (se mere i afsnit 7). Dette samarbejde udløste to projekter og det ene projekt 'I Gulvhøjde' satte spot på bibliotekernes formidling til småbørn. Det danske delprojekt udmøntede sig i gadedyrene, lavet af arkitekt og kunstner Gitte Nissen Schelde, hvor genbrugsmaterialer transformeres til noget helt nyt.

Gitte Nissen Scheldes tanker om 'Gadedyr'

Gadedyrene har fået deres navn, fordi de er lavet af kasseret materiale fra byens og gadens rum. Det er et rum kendt af alle, barn som voksen. Et rum befolket af bænke, lamper og af mennesker - mennesker i biler, på cykler, på skateboard, på gå-ben, på rulleskøjter, på skateboard og meget mere.

Jeg har valgt primært at arbejde med materialer fra store gamle gadelamper, bildele bl.a. gearkasser, cykeldele, rulleskøjtedele, løbehjulsdele

Ud af disse enkeltdele har jeg lavet en gruppe af forskellige dyr. Hvilke dyr afhænger af øjnene der ser...

Det er dyr til at sidde på, dyr til at have bøger på, dyr til at flytte på, dyr til at kigge på, dyr til at undre sig over og dyr til at snakke og læse med, på, om og ved.

Gadedyrene er ikke tenkt som en entydig og afklart ramme. Genstandenes historie skaper nye fortellinger. Verden ses på ny, i et nytt og annet perspektiv, kjente gjenstande skjuler seg for ditt øye, finnes og ses på ny. Muligheter åpner seg, forundring og glede viser seg.....

Til ”dyre”- temaet kobles bogen. I gamle kasserede bøger ses nye byggestenbliver til reoler.

En begyndelse er skabt, nye uendelige muligheter viser sig.

Koblingen mellom dyret, dyrets hoved og kroppen - skabt af bøger... funktion, fortelling og eventyr i ét.

Mit håb er at der skabes billeder i vores fantasi og erindring. Billeder som kan vække følelser, tanker og latter.

Det tilstræbte æstetiske udtryk er ikke skønhed, men et ønske om at åpne mod forundringens verden.

Stedets identitet skabes af barnene, der løbende kan omarrangere de fysiske omgivelser og skape såvel nye læse- som oplevelsessituationer.

Børnebiblioteket som eksperimentarium sett med Oslo-briller

Av Toril Bang Lancelot, bibliotekar, Deichmanske Bibliotek i Oslo

Barne- og ungdomsavdelingen ved Deichmanske bibliotek (Oslos folkebibliotek) har vært med i følgegruppen for prosjektet. Vi ble meget glad over å bli invitert inn til dette samarbeidet. Nytt hovedbibliotek i Oslo er under planlegging, og mange av tankene som ligger bak Børnebiblioteket som eksperimentarium, faller sammen med visjoner vi har for det nye biblioteket. Og uansett - planlegging av nytt bibliotek eller videreutvikling av virksomheten i gamle bygninger - vi er alltid opptatt av nye metoder og en annen iscenesettelse av bibliotekrommet, og vi har sterkt fokus på å trekke inn andre profesjoner med et annet erfaringsgrunnlag i utviklingen av biblioteket.

Bakgrunn med ståsted Oslo:

Norsk barnebibliotektradisjon i forhold til det danske børnebibliotek

Vi har med oss vår norske og deichmanske tenkning når vi går inn i et nordisk samarbeid. De norske folkebibliotekene har trangere rammer enn de danske. Det innebærer lavere prioritet i kommunene, med færre ressurser og mer begrenset tilbud enn i de danske bibliotekene. Både i samlingsoppbyggingen og i den daglige virksomheten er vi nok generelt mer litteratur- og leseorientert i norske barnebibliotek enn i de danske. Når det gjelder Deichmanske bibliotek, har vi de senere årene hatt flere nettbaserte prosjekt for barn og ungdom, der en bl. a. har arbeidet med å finne nye måter å formidle litteratur og leselest på over nettet.

Når vi synes visjonene for barnebiblioteket i prosjektet er fascinerende og spennende, og gjerne tar dem med i planleggingsarbeidet vårt, er de fjernere fra vår bibliotekvirkelighet enn for danske bibliotek. Barnebiblioteket som et opplevelsessted, der barna også skal bruke sine kreative evner, og der det lekende aspektet er viktig, er langt mindre til stede hos oss i dag.

Børnebiblioteket som eksperimentarium - tanker rundt visjon og realitet, med spesiell vekt på de runde rom

Innspill fra andre fagmiljøer

Det å ha kontakt med, og søke kunnskap og inspirasjon fra andre fagmiljøer, har vært en vesentlig forutsetning for utviklingen av prosjektet. Dette har bidratt til stor spennvidde i idéutvikling, gjennomføring og resultat, og har slik jeg har oppfattet det, vært udelt vellykket. Inn lederne på seminaret knyttet til prosjektet i oktober 2004 hadde bakgrunn i teater og andre kunstuttrykk. De fikk fokus rettet mot selve rommet, opplevelsen av det, det visuelle og det lekende - aspekter som ikke er de mest framtrædende i tradisjonell bibliotekplanlegging.

AVnaturas bidrag har vært av avgjørende betydning. En dristig beslutning å gi dem såpass spillerom og en slik nøkkelrolle for gjennomføringen. Det var et godt valg!

Det runde rum i Frederikshavn og runde 2 i Hjørring

I begge bibliotekene har en valgt å frigjøre en sone til de nye installasjonene. Innfallsvinkel og profil for barnas bruk av rommet er forskjellig i de to bibliotekene - noe som i seg selv er interessant.

Frederikshavn:

Med barnas skapertrang og egen aktivitet som utgangspunkt, er rommet i stor grad preget av teknologi. Det er innbydende, og inviterer til utforskning og kommunikasjon. Både mht. design og plassering i bibliotekrommet skiller det seg ut fra resten av barneavdelingen. Personalets pult er i ytterkant av sirkelen, på siden av aktivitetene i rommet.

Hjørring:

Her er også barnas skapertrang og egne aktiviteter et bærende utgangspunkt, men med en annen profil enn i Frederikshavn. Ved å la Bente Olesen Nystrøms billedbok være et så viktig element i scenografien, knyttes linjene i større grad til litteraturen. Rommet appellerer til det lekende og det sanselige, og de teknologiske finessene er mindre framtrædende enn i Frederikshavn. Med et lekende personalbord sentralt plassert i sonen, inviterer rommet til en annen type kommunikasjon med personalet enn ved tradisjonelle biblioteksranker.

En side ved forskjellen mellom det runde rom i de to bibliotekene, gjelder hvilke aldersgrupper som tar det i bruk. Jeg kan tenke meg at barna fortsetter å bli trukket inn i Det runde rom i Frederikshavn noe lenger opp i alder enn i Hjørring.

Rommet i rommet - hva gjør disse sonene med barnebiblioteket?

Refleksjoner rundt Runde 1 F og Runde 2 H

I prosjektbeskrivelsen har man for begge bibliotek valgt egne soner i bibliotekrommet: arkivet og Det runde rum (+ Hulen). Det runde rum er stedet for de uforutsigbare opplevelser, for lek, kreativitet, interaktivitet og barnas egne fortellinger. Det visuelle, med egen design og kunstneriske uttrykk, er viktig.

Dette har en etter min mening lyktes med i dagens løsninger, og vi ser at barna tar det i bruk med stor glede og oppfinnsomhet.

Med begrenset plass innebærer denne soneløsningen at det blir mindre rom til bibliotekets øvrige tilbud. Boksamlingen - "arkivet" - blir trykket sammen i en annen sone, til dels med hyller som er høyere enn barna, og uten spennende elementer til å bryte opp en tradisjonell mur av bokrygger. Det er ved denne soneinndelingen jeg stiller mitt store spørsmål. En vesentlig del av grunnlaget for prosjektet skulle være å vise hva som var innenfor bokpermene - få fram det fantastiske i bibliotekets innhold. Det får en fram med alt det fantasieggende i de runde rom - men knyttes det til resten av biblioteket? Hvor er forbindelsen med innholdet i mediasamlingen? Er

mediesamlingen blitt mer pirrende når man har en opplevelsessone midt i biblioteklokalet? Jeg skulle gjerne sett et eksperimentarium-bibliotek som kunne splitte opp mediesamlingen og eksponere den sammen med de nye, fantasieggende elementene. Kutte ut arkivet og la mediesamlingen folde seg ut sammen med ordkløveren og anmelderboksen. La lekende elementer bryte opp hyllemetrene med bokrygger.

Dette fører til grunnleggende spørsmål som vi har tatt opp i våre nordiske møter: hva vil vi med barnebiblioteket? Hvor viktig er innholdet? Holder det at biblioteket er et sted for fascinasjon og spennende opplevelser, som setter barnas fantasi og skaperevne i gang, eller mener vi at bibliotekets innhold, med medieskattkisten og hjelp til å finne fram til kunnskap og informasjon, alltid skal ligge i bunnen som det helt grunnleggende element?

Disse refleksjonene er en fruktbar bieffekt av deltakelsen i prosjektets følgegruppe. Når vi stiller med forskjellige tradisjoner og bibliotekideologi i bagasjen, reagerer vi ulikt.

Børnebiblioteket som eksperimentarium for andre bibliotek og barna som bruker dem
Andre bibliotek - og andre som er opptatt av barnekultur - har mye å hente i arbeidet som er gjort og tankene som er tenkt i Frederikshavn og Hjørring. Rent konkret kan en få idéer til innretninger og innredning.

”Etter min mening er den viktigste inspirasjonen for andre å gå inn i eksperimentariets tenkning - slippe taket i vante forestillinger om hvordan et bibliotek skal se ut og skal innrettes, og se at det lar seg gjøre å snu på dette”. Toril Bang Lancelot

Se at det har mye for seg å slippe andre grupper til - våge å gi andre fagmiljøer innpass og spillerom. I fruktbart samspill med bibliotekarene. Man skal ikke lage runde rom i alle bibliotek, men innholdet i de runde rommene i Frederikshavn og Hjørring kan inspirere til uforutsigbare opplevelser i mangt et bibliotek. Også i Oslo.

Positive følger for videre nordisk samarbeid

Tenkningen rundt Børnebiblioteket som eksperimentarium har inspirert til videre samarbeid mellom de skandinaviske bibliotekene som har vært med i følgegruppen. Vi har arbeidet videre med enkelte aspekter ved barnebibliotekets innhold og metodikk. Det har vært fruktbart og inspirerende å gjøre dette med erfaringen og tenkningen vi har med oss fra våre respektive fagmiljøer. Dette har sprunget ut fra Børnebiblioteket som eksperimentarium. Impulser fra prosjektet har ført til videre utvikling og konstruktivt samarbeid. Et tegn på at dette er et vellykket prosjekt som ikke er ferdig, men fortsetter med knoppskyting til nye prosesser og nytenkning i et videre bibliotekmiljø.

5. Hvordan bruker og oplever barnene mulighetene. Baseret på undersøgelser og interviews. Ændringer i brugermønstre og brugeradfærd.

Interviews

Mandag den 19. september 2005 i Frederikshavn

Børnepanelet er fra Ørnevejen Skole i Frederikshavn. De startede som børnepanel i første klasse, og går i anden klasse på tidspunktet for interviewet. Der er lavet interviews med 4 grupper børn fra klassen (uden lærer), og efterfølgende med den lærer som har fulgt projektet fra starten. Gruppe 1: Silke, Ida og Tania. Gruppe 2: Mia, Cecillie og Camilla. Gruppe 3: Emma, Mille, Christina og Christine Gruppe 4: Casper, Christian og Simon. Lærer : Else Buchhave. Formålet med interviewene er at afdække børnenes brug og oplevelse af biblioteket og de nye installationer i det runde rum. Der er således tale om interviews ud fra et voksenperspektiv, og ikke nogen videnskabelig undersøgelse.

Besvarelsene fra grupperne er flettet sammen i artiklen.

Klassen var den dag på biblioteket sammen med to lærere for at arbejde på forskellig måde med emnet sommerfugle.

Hvad kan man lave på biblioteket? Hvad har I lavet i dag?

Ida: "Vi har lavet noget med sommerfugle. Vi har kigget i bøger i sandkassen, og fundet nogle flotte billeder. Så lavede vi historier der kom op på skærmen". "Så fortæller vi om bøgerne der er gode at kigge i".

Cecillie: "Jeg har lånt cd'er med hjem".

Mia: "I dag har vi lavet en historie om en sommerfugl. Vi starter med at skrive, finder på en historie, laver billeder på den store skærm. Så bliver der billeder til historien".

Camilla: "Vi kigger på bøgerne og låner nogen med hjem".

"Vi kommer for at låne bøger og hygge os. Så kan vi blive klogere". Mia
--

Flere: "Vi vil gerne hen på biblioteket."

Casper: "Jeg kigger i bøger. Mest tegneserier".

Simon: "Jeg kan bedst lide computeren".

Christian: "Det er sjovt at optage hinanden".

Camilla: "Det er sjovt at prøve ting og sjovt at bruge computeren. I dag skal vi lave en boganmeldelse. Bogen hedder: Viggos hus. Den er god for dem der er dårlige til at læse". (Underforstået: Det er vi ikke!).

Hvorfor det?

Camilla: "Der er ikke så mange linier i den".

Hvordan bruger I tingene ?

Tania: "I starten føler man sig lidt genert, når der kommer billeder op på skærmen. Indtil man har prøvet det lidt".

Silke: "**Ordkløveren** kan man rime på. Når trold kommer frem kan man trykke på knappen, og finde et andet rimeord der passer på trold".

Hvordan gør man?

I munden på hinanden: "Der er nogle brikker så finder man et ord og sætter det ned i en ramme Vi fandt et rigtigt frækt et". Lang pause hvor der grines.

Emma: ” Vi bruger så meget det med at fiske i sandkassen”. ”Jeg bruger ikke gynghesten. (hyperhesten). Den har jeg prøvet en gang, det gider jeg ikke mere”.

Animationen synes alle er sjov. Tania: ”Man kan lave en film med nogen der bliver kørt over. Man kan lave alt muligt”.

Hyperhesten

Ida : ”Man kan sidde lisså stille og høre en historie. Og så er den er endda også dejlig blød. Så hvis man holder op med at vippe siger den: Vip lidt mere, så du kan høre resten af historien”. Griner. ”Hesten bliver ladet op om natten. Sigurd fortæller om spidsnæserne og en historie med en kongekrone. Man trykker bare på den grønne knap så går han i gang med at fortælle. Sidste gang havde de glemt at lade den op”.

Flere andre: ”Den er kedelig, man gynger og hører en historie”

Gruppe fire: Flere har ikke prøvet hesten. Den virker ikke. Christian kan ellers godt lide at høre historier.

Hvordan var biblioteket før ?

Silke: ”Det var også godt før. Men nu er det lettere at finde de ting man skal bruge. Man kan selv finde de ting man skal bruge”.

Hvordan er det nu?

Tania: ”Det er sjovt at gå rundt og lege. Der er mange flere ting man kan lave. Der er en scene og en masse klæde-ud-sager.”

”Her er hyggeligere nu, der kommer lidt mere mørke ind. Og så er der lys i den der runde, det klær´ godt herinde. Der kommer lys ned i midten. Det er meget hyggeligt. Man føler rummet lidt større”. Ida

Tania: ”Rummet virker lidt større end før”.

Casper: ”Biblioteket er sjovere nu end før”.

Simon: ”Fodboldspillet er godt. Det her bibliotek har næsten alt.”.

Hvad vil I prøve først når I kommer?

”Vi vil alle sammen prøve animationen først. Det er som en slags biograf, en kæmpe stor skærm, man kan ha madpakker med, man kan lave historier med klip. Rummet er proppet op med alle de der børn, en helt vild lang kø”. Ida

Er det svært at komme til når der er mange andre ?

Flere: Ja det kan være svært at komme til computeren, og nogen gange virker de ikke.

Kommer I også selv på biblioteket, når I har fri?

”Når jeg går fra fritter med min farmor og min lillebror, går vi på biblioteket”

En fra gruppe gruppe 2: ”Der er ikke nogen der læser højt derhjemme”.

En har haft hele familien med: min søster, min far og mine venner.

Mille: "Hver måned er der kommet noget man kan se, noget nyt".

Christian: "Vi går på biblioteket, når vi har været i svømmehallen"

Drengene: Alle vil gerne låne playstationsspil, én låner tegneserier med sin far.

Er der nogen af tingene der er svære at bruge?

Mange: "Det sværeste er at bruge computerne".

Ida: "Det er svært at komme ind i spillene på computeren. Så spørger jeg mine venner om at hjælpe"

Hvad er sjovt at prøve ?

"Det er sjovt at man altid kan lave det der med at klippe ud, animationen. Så kan man se det igen bagefter".

Snakker i nogen gange med de voksne her på biblioteket?

Flere: "Nej"

Flere: "Når der er noget vi ikke kan finde ud af spørger vi hinanden eller læreren".

Emma og Christina: "Når vi ikke kan finde ud af det hjælper læreren, eller også bibliotekaren".

Christina: "Vi spørger nogen gange dem der arbejder her. Men de er ikke så gode til det".

Emma: "Jeg prøver at finde ud af hvordan tingene virker".

Christian: "Når vi ikke kan finde ud af tingene, spørger vi læreren, eller "hende ved det runde bord" .!

Læreren Else Buchhave

Skolen fik henvendelse fra biblioteket om man ville være med i et brugerpanel.

Børnene var lidt forsigtige i starten. Det hjalp, at de havde en afprøvning af tingene med AV-natura. Animationsmaskinen er et hit. Nogle synes godt om ordkløveren. Mange synes det er svært med computerne.

Skolen bruger Det runde Rum i forbindelse med undervisningen, børnene bliver mere fortrolige med brugen af computeren. Biblioteket er et frirum. Børnene cirkulerer rundt, eller sidder ved computeren. Godt med de varierede tilbud til de forskellige intelligenser.

Børnene er gode til at fordele sig ud i rummet, de hjælper meget hinanden og formidler viden til hinanden. Skolen bruger også biblioteket i forbindelse med kampagnen om Den Gode Historie. Den tættere relation gør at man bruger biblioteket mere. Det er mere vanskeligt at bruge Amtscentralen.

Erfaringsopsamling

Det er tydeligt at mærke, at børnene føler sig hjemme i lokalet. De tager hele lokalet i brug, og der

er overalt en summen, man fornemmer aktivitet rundt omkring. Børnene er ivrige efter at svare på spørgsmålene, selv om de ikke har mødt interviewereren før. Børnene betragter biblioteket som et sted hvor: "man næsten har alt" og et sted "hvor man kan blive klogere". Forespurgt har de registreret nogle ændringer i lokalet i forhold til før. "Her er hyggeligere nu". Den runde "klæder godt herinde". "Rummet virker større end før". Børnene er opmærksomme på de mange muligheder, som indgår

helt naturligt i dagens opgaver med sommerfugle. Deres tilgang til bibliotekets tilbud er meget helhedsorienteret. Her bliver stort set alle rummets tilbud inddraget i arbejdet. Der bliver lavet animation og fortalt historier om sommerfugle, bøger og musik bliver fundet frem til senere bearbejdning i skolen. Nogle bøger bliver konsulteret på stedet, f.eks. for at se sommerfuglenes farver, til brug for animationen. Internettet konsulteres og boganmeldelser laves til storskærmen. Alle hjørner i lokalet vrirler med børn, som bruger de mange forskellige muligheder, og det er tydeligt at både de og lærerne ”føler sig hjemme” i biblioteket. Nogle elementer virker helt klart mere populære end andre, her skiller animationen sig positivt ud. Det virker som om de elementer hvor børnene selv kan være aktive og lave deres egne produkter er de mest populære. Den særlige rolle som brugerpanel gør at børnene også kommer mere på biblioteket i fritiden. Børnene kommer med deres familie, biblioteket skal vises frem. Bibliotekaren er lidt usynlig for gruppen, først når andre muligheder er udtømt og man har spurgt hinanden og læreren, spørger man ”hende ved det runde bord”.

Medejerskab

Børnepanelet og dets lærere trives på biblioteket, blandt andet fordi de har fået en særlig introduktion til de nye muligheder. De føler et medejerskab til biblioteket, som alle brugere i princippet burde have.

Derfor vil det være vigtigt at arbejde videre med at udvikle dialogen med brugerne samt forsøge at give dem et større ejerskab til biblioteket. I Frederikshavn har man valgt i forlængelse af projektet, at betale en af medarbejderne fra AVnatura til at videreudvikle elementerne i det runde rum. Han skal inspirere både personale og brugere.

Ligeledes er det vigtigt at videreudvikle erfaringerne fra Hjørring omkring den øgede dialog skabt ved hjælp af det ændrede skrivebord, disken. En bibliotekar som befinder sig midt i rummet, og som ved de ting som hun omgiver sig med signalerer at ”jeg vil gerne snakke med dig”, og ”lad os udforske disse ting sammen” giver en god stemning i rummet.

Bibliotekarernes erfaringer med de enkelte elementer i de to biblioteker. Uddrag fra gruppeinterview med projektgruppen den 17 maj 2006.

1. Frederikshavn

Ordkløveren

Ordkløveren henvender sig primært til de nye læsere. Den har kun haft én funktion, á la enarmet tyveknægt. Man kunne kun lave sludresætninger. AVnatura udviklede efterfølgende et rimspil, på den måde blev mulighederne for brug videreudviklet. Et leg og lær produkt.

Animationen

Animationsmodulet kan meget vi ikke udnytte. Børnene er meget glade for den, selv om der en overgang var ved at blive lavet rigtig mange trafikulykker. I forbindelse med animationsmodulet udvikler vi nye kompetencer. Vi burde lave et ”arkiv” om de muligheder den rummer. En bibliotekar indkøbte nogle dukker, som satte gang i børnenes fantasi. Børnene arbejder virkelig kompetent med animationen. Animationen er et anderledes element i biblioteket, som børnene har taget til sig.

Sandkassen

Fungerer fint. Der har været interesse for den i bibliotekerne i Halmstad og Aarhus.

Anmelderen

Flere: Her er noget at komme efter. Børnene har lavet mange gode udtalelser.

2. Hjørring

Karnap Nok

Karnap Nok er eventyrlig, og den er en fornøjelse at se på

Organistens Hule

Har fungeret fremragende som kommunikationsmiddel, men den har ikke været så god som arbejdsplads for bibliotekaren. Læsehulen er et dejligt gemmested. Den indbyggede kuglebane kræver hele tiden rengøring, blandt andet af den gode grund, at den bliver meget brugt.

Hovedet ind på hylden

Virker rigtig godt. Appellerer meget til børnene. Også klatreolen fungerer fint.

BigBogen

Vi samarbejdede med en skoleklasse for at få de første historier. Børnene øver sig, inden de fortæller, og laver ofte det hele om flere gange.

Stjernehimlen og labyrinten

Bliver blandt andet brugt til biblioteksorientering. Bibliotekaren fortæller historier og myter.

Statistik

Lidt statistik (november 06) :

På anmeldemaskinen har der frem til september 06 været lavet 13.935 optagelser, heraf er 6.396 blevet gemt og 329 godkendte optagelser.

På animationsmaskinen er der påbegyndt 6.100 projekter, deraf er 2.575 blevet gemt og 356 projekter er godkendte.

Ordkløveren. Her har antal udførte handlinger (start/tryk/valg) ved maskinen været på i alt: 860.479.

6. Er 1+1 = 3? Erfaringerne. De gode og de dårlige.

Gameplanen

I projektets opstartsfasen i januar 2004 var det involverede personale fra de to biblioteker samt AV-natura af proceskonsulent samlet til et dagkursus vedrørende formuleringer af fælles mål. Metoden som blev brugt var gameplanmetoden (se henvisning nr. 9). Materialet i Introduktion til gameplaner kan benyttes, når man har behov for at formulere en overordnet handlingsplan.

Formålet er at skabe et fælles overordnet billede af det kommende arbejde, og en fælles forståelse af og forpligtelse til at nå de mål der aftalt. Det er en særlig udfordring at få to institutioner med en forskellig kultur til at arbejde sammen hen mod et overordnet mål. Arbejdet med gameplanen afdækkede nogen af de forventninger der var til projektet, både personligt og fagligt. Forløbet gav desuden et indblik i det samlede teams ressourcer og de mange interessenter som projektet har. Det er imidlertid tydeligt i forløbet, at selv om udfordringer og succesfaktorer er identificeret, er det vanskeligt hele tiden at huske det overordnede perspektiv i det daglige ræs.

Set i bakspejlet burde der nok have været brugt mere tid på denne proces, selv om det er bemærkelsesværdigt så præcist forventninger og udfordringer blev formuleret med den korte tid der var til rådighed.

Det fælles mål udmøntede sig i ønsket om at skabe et eksperimentarium, og deltagernes egne forventninger til projektet kunne på workshopdagen opsummeres i to dele:

1. Biblioteksudvikling

- Udvikle en spændende arbejdsplads
- Lave et visuelt spændende bibliotek
- Få et sjovt, levende og aktivt bibliotek
- At få $1+1 = 3$ (samarbejde skaber synergi)
- Skabe bedre synlighed
- Skabe mere dynamik på biblioteket
- Få flere udlån
- Få flere kunder
- Give mulighed for en anderledes brug af biblioteket
- At give kunderne mulighed for nye oplevelser på biblioteket
- Flere aktiviteter for/med/af større børn

2. Personlig udvikling

- Skabe nye samarbejdsrelationer
- Nye færdigheder
- Gøre erfaringer, der kan bruges af andre
- Mere bevidst formidling
- Mere personlig formidling
- Nye formidlingsformer

Langt de fleste af ovennævnte ønsker til bibliotekets og egen udvikling er nået i projektet. De eneste områder, hvor flertallet deltagerne ikke har fået opfyldt deres forventninger er i ønskerne om at få flere udlån samt flere kunder.

Anonyme besvarelser fra bibliotekarerne på spørgeskema

De bibliotekarere som har haft deres daglige gang i udlånene på de to biblioteker, har fået mulighed for at besvare et spørgeskema anonymt. Formålet med dette har blandt andet været at give projektdeltagerne chancen for at afdække lidt mere om deres personlige holdninger til projektets betydning for dem selv, projektlederens og ledelsens rolle samt til samarbejdet på tværs af de to biblioteker. I det nedenstående er uddrag af besvarelserne sammenskrevet under de enkelte spørgsmål.

Der er indkommet 5 besvarelser.

Organisering og kommunikation

1. Hvordan har projektet været organiseret ?

Flere giver udtryk for at projektlederen har gjort et enormt stort og godt arbejde. De har følt sig godt orienteret under hele processen og giver udtryk for at de har haft indflydelse på projektet.

”Projektlederen har styr på tingene!”. ”Det har fungeret ret godt, til trods for at mange personers skemaer skal passe sammen”.

Det er dog ikke helt lykkedes at få ”gulvfolket” til generelt at føle sig som del af et overordnet fælles projekt. Det har meget været ”deres projekt” og ”vores projekt”. Desuden er det blevet oplevet som en ulempe, at det ene bibliotek (Frederikshavn) i en stor del af projektperioden ikke har haft en der arbejder i børnebiblioteket med i styregruppen.

2. Hvordan har kommunikationen fra projektleder og styregruppe fungeret?

Styregruppen har været lidt ”fjern”, men man har kunnet orientere sig tilstrækkeligt via referater fra møderne. Andre mener at ”de bare har været gode til at informere”.

Det er tydeligt, at det er vigtigt at deltage i et projekt fra starten. Det er vanskeligere at skabe ejerskab på et senere tidspunkt, men en stor åbenhed og villighed til at fortælle om projektet, samt til at svare på spørgsmål har betydet meget for de der kom senere til. Som én skriver: ”Efterhånden forstod jeg sammenhængen”.

Én har følt at projektet til tider bar præg af mere at være ét ud af huset projekt, ”det ville være rart med mere videreformidling om hvad folk siger ude omkring, hvad de reagerer på, hvad de bliver imponeret over, og hvad de slet ikke tænder på”.

3. Har du mærket opbakning fra ledelsen?

Alle har mærket stor opbakning fra ledelsen. Der bliver givet udtryk for at det er vigtigt for det gode resultat og for opbakningen fra resten af huset. Det kan mærkes at ledelsen mener, at hele biblioteket får noget ud af, at der er fokus på børnebiblioteket på den måde.

Ledelsens opbakning betyder også meget i forhold til præsentationen af projektet for politikere og embedsmænd.

4. Er dine forventninger til projektet blevet opfyldt ?

Her er generelt tale om positive svar. Én skriver at det hele i starten var noget diffust, og forventningerne derfor også lidt diffuse. Til gengæld var det dejligt, da der begyndte at ske noget konkret. En af bibliotekarerne giver konkret udtryk for, at det flotte rum i Frederikshavn kunne gøre én spændt på resultatet i Hjørring. Og at hun samtidig blev stolt over, at rummet i Hjørring næsten blev endnu bedre.

Én af de andre bibliotekarer er blevet dybt imponeret over, hvor langt de rent faktisk er nået med projektet, men hun har samtidig været skuffet over, at der ikke har været den forventede arbejdsudveksling, og at det tilsyneladende bliver vanskeligt at ”udveksle” installationerne.

Projektet

1. Hvad har du lært af projektet ?

a) Personligt

Følgende er citater fra besvarelserne:

”At et bredere samarbejde åbner nye muligheder”.

”1+1 kan godt give mere end 2”!

”Jeg er nok blevet lidt mere åben, selv om jeg synes vi/jeg altid har haft en god kontakt til både børn og voksne er vi nok kommet lidt mere ”på”. Vi har fået en placering , og en funktion i rummet, hvor det er mere oplagt at komme med kommentarer, stille spørgsmål, o.s.v.”.

”At give plads. At få frie tøjler og gribe dem. At turde. At bare gøre det! At tage det som det kommer hen af vejen. At sige ja til ideen! Jeg kan ikke sige, hvad der er fagligt, og hvad der er personligt, det hele er blandet sammen – heldigvis”!

b) Fagligt

”Jeg har i hvert fald fået øjnene op for nødvendigheden af at profilere (børne)biblioteket på en ny måde”.

”Jeg har oplevet et fagligt løft”.

”Fagligt har jeg lært en anden måde at formidle litteraturen på. At gribe fat i små virkemidler for at åbne børnenes (og de voksnes) øjne for bøgerne”.

2. Konkrete eksempler

”Personligt har jeg lært at man nemt kan blive smittet/grebet af ildsjæle, eller blot andres syn på vores verden. At vi som en stor gruppe mennesker alle har noget forskelligt at bidrage med – men mere at vi har fået rum til at udvikle – det fornøjer mig”.

”Fagligt har jeg fået oplevelsen af stor kreativitet og energi i de laboratorier og forsamlinger vi har været i, men DESVÆRRE også at vi glemmer det alt for hurtigt i hverdagen, når alle vender tilbage til de praktiske ting”.

”Jeg har lært at lave anderledes udstillinger og nye koblinger mellem rum, bøger og andre medier”.

3. Hvad har været mest vellykket, set med dine øjne?

”Organistens Hule synes jeg har været en stor succes i formidlingsarbejdet. Den har været med til at vække nysgerrighed og dermed skabe interesse for de udstillede bøger”.

”Big Bogen er jeg vældig glad for, selv om jeg ikke synes den fungerer helt optimalt. I starten fik den en del gode bidrag fra børn, så har vi haft en periode, hvor det mere gik op i fis og ballade, og lige nu synes jeg det er os børnebibliotekarere, der fylder mest i den. Jeg synes, at ideen bag er god og med lidt arbejde fra os, skal det nok lykkes at få nogle gode bidrag fra børn og forældre igen”.

”Børnenes glæde er dejlig at se. Desuden har rummenes forvandling været vellykket. Fra almindeligt udlån til et sanseligt, kreativt, fantasifuldt rum med spændende oplevelser”.

”Det bedste er den mulighed, børnene har fået for at udfolde sig kreativt”.

”Miljøet i de nye rum, der er blevet skabt”.

”At vi faktisk har fået 2 biblioteker, der er så forskelligt indrettede, - ud fra det samme idégrundlag – det er bare så dejligt at se, hvor langt man kan sprede kreativiteten ud og skabe noget så forskelligt”.

4. Hvad er gået galt?

”At meget af den praktiske del i hverdagen halter lidt efter, både på den tekniske plan og hverdagens rutiner”.

”At der ikke lånes flere materialer ud. Vi har problemer med indeklimaet (varme)”.

”Jeg ved ikke om der er gået noget *galt*, men jeg synes at de nye muligheder udnyttes for lidt seriøst, det bliver mest til pjat”.

”Det mest irriterende har været tekniske problemer. Det er bare så ærgerligt, når tingene ikke virker optimalt, og man har 10 børn med forældre, der bare venter på at se og prøve”.

”Måske en større udveksling af personale havde været godt for at få flere erfaringer med den anden del af projektet”.

5. Har projektet givet biblioteket større synlighed? a) lokalt b) nationalt c) internationalt

”Så absolut!”

”Ja, ja, og ja!”

”Ja, på alle tre niveauer. Vi får mange besøg udefra”.

”Jeg har fornemmelsen af at alle tre niveauer har opdaget biblioteket, men ved ikke med sikkerhed hvor meget”.

a) Lokalt:

”Jeg har indtryk af at vi har haft besøg af familier, som har hørt/læst om det nye bibliotek og som ikke har været vant til at komme på biblioteket”.

”Folk snakker og roser, og denne ros går videre til andre”.

”Ja, i nogen grad lokalt”.

b) Nationalt:

”Vi har haft besøg af mange både grupper og enkeltpersoner”.

”Vi er kommet i fagblade. Det er hurtigt rygtedes, at vi har gang i noget stort. Vi har modtaget mange besøg fra indland”.

”Vi har i høj grad fået større synlighed nationalt”.

c) Internationalt:

”Der har været stor interesse fra Norge, og især fra Sverige. En enkelt amerikansk børnebibliotekar var meget lykkelig over at hendes danske mand havde parkeret hende på biblioteket, mens han ordnede indkøb”!

”Vi har modtaget mange besøg fra udlandet. Vi nævnes internationalt”.

Samarbejde på tværs

1. Hvad har samarbejdet mellem de to biblioteker betydet for dig ?

”Utrolig meget, da jeg synes de andre bibliotekarer har noget andet at byde på, og mere energi end vores bibliotekargruppe har”.

”Samarbejdet har betydet et fagligt løft”.

”Jeg har ikke været inddraget i det samarbejde”.

”Meget. Det gav mig indblik i arbejdet og kulturen begge steder. Det gav selvfølgelig de nye rum, men også en række underprojekter”.

”Ikke særlig meget. Jeg har ikke rigtig følt ejerskab til den anden del, og på gulvplan har der været for lidt samarbejde mellem de to biblioteker. Jeg tror vi har to forskellige kulturer, og da vi ikke kender hinanden godt nok, har vi ikke turde komme med kritik af hinanden”.

2. Hvad har samarbejdet med andre faggrupper betydet for dig?

”Det har været et frisk pust og meget spændende at samarbejde med folk med en helt anden indgang til biblioteksverdenen. Jeg tror det er vigtigt i fremtiden i højere grad at samarbejde med folk udefra, netop for at få nye øjne og nye erfaringer ind”.

Anonym

”Det er inspirerende at høre andre fagfolk, at trække på deres erfaringer, at få udvidet horisonten. Det er noget som biblioteket SKAL gøre meget mere”.

”Det har været interessant at følge, hvordan folk fra AVnatura (Anders) arbejder”.

”Jeg har fået nye vinkler på hvad et børnebibliotek er. Et brud med traditioner og vanetænkning. Det er dejligt med et frisk pust fra en anden verden, vi kan jo godt blive lidt for nærsynede i vores hverdag”.

3. Konkrete eksempler

”Det har været spændende at høre fordomme omkring biblioteket, og se hvordan disse fordomme er blevet manet i jorden og alt blev vendt på hovedet”.

”AVnatura har bragt elementer ind i biblioteket, som vi ikke selv havde tænkt på i bibliotekssammenhæng (anmeldeboxen og animationsmaskinen)”.

”Samarbejdet med AVnatura gør, at man ser på biblioteket som institution på en anden måde, da de jo har en helt anden tilgang til tingene”.

”Jeg har været involveret i processen med Gadedyrene. (Se s.) Har haft kontakt med kunstneren der står bag, og været involveret i formidlingen af dem”.

4. Har du følt at dine synspunkter blev hørt?

Hertil svarer alle: Ja.

5. Har du fået ny viden/nye holdninger ?

”Ja!”

”Ja, stensikkert”.

”Ny viden – ja. Biblioteket set med fremmede folks øjne giver ny viden om os selv. Det er altid nyttigt og lærerigt at høre, hvad andre mener om os”.

”Selvfølgelig lidt ny teknisk viden, men også en ny holdning i forhold til børnebibliotekets nye rolle”.

Dagligdagen i biblioteket

1. Hvordan har projektet smittet af på dagligdagen i biblioteket?

”Der er kommet øget fokus på børnebiblioteket”. ”Vi har haft mange besøg udefra”. ”Der kommer flere børn, men har altså ikke haft flere udlån”. Vi kan se at børnene bruger biblioteket på en anden måde.

”Projektet har naturligvis smittet af, men jeg synes projektet har svævet lidt for højt i forhold til dagligdagen, men jeg kan ikke helt sætte fingeren på hvad det er. Måske er der tit en ”overordnet” holdning fra ledelsens side, egentlig burde alle prøve at have en vagt eller være i børnebiblioteket på forskellige tidspunkter. ”At prøve det på egen krop”.

”Der er fokus på os på en anden måde end før. Opmærksomhed fra folk udefra, der har hørt om projektet. Men især opmærksomhed fra gamle/nye brugere. Det skærper vores opmærksomhed på rummet og vores formidling i rummet”.

”Der er mere fysisk aktivitet i rummet nu. Det er for det meste dejligt, men kan også tage overhånd en gang imellem. Men vi beder jo nærmest om øget aktivitet, så derfor er det en balancegang”.

”Vi har fået en meget anderledes dagligdag specielt i starten. Selvfølgelig skyldes noget nyhedens interesse. Vi har brugt meget tid på at introducere børn og voksne til det nye bibliotek, og bruger

stadig meget tid på at tale med folk om rummet. Jeg synes der er meget mere kontakt mellem brugerne og os, vi bliver brugt mere.

2. Har din formidlingspraksis ændret sig? Hvis ja, hvordan?

”Jeg er blevet mere opmærksom på at finde sjove/anderledes/spændende indfaldsvinkler til ”udstilling” af bøger. At fremhævelsen af en enkelt bog måske virker lige så godt som en stor temaudstilling, hvor den enkelte bog drukner”.

”Lagkagen (Organistens Hule) giver en mere direkte samtale om den enkelte bog”.

”Man har en anden tæt kontakt til lånerne nu. Disken (Organistens hule) gør at man kommer i kontakt med rigtig mange. De mange nye ting vi har fået, medfører meget mere dialog. Jeg er også blevet opmærksom på, hvordan jeg præsenterer materialer. Det smitter at have fået et flot rum med overraskelser, så man vil gerne på samme måde lave flotte og overraskende udstillinger”.

”Jeg forsøger at inddrage de nye muligheder og motivere børnene til at bruge dem”.

”Ja. Nye udstillingsmuligheder: sandkassen og i forbindelse med anmelderboksen”.

3. Hvis nej, hvorfor?

”Desværre synes jeg ikke, den har ændret sig radikalt. Jeg benytter mig naturligvis af de redskaber jeg har, men synes ikke det er så anderledes end før”.

4. Har børnenes brug af biblioteket ændret sig?

”Det har den til dels – i Det Runde Rum er der en hel ny tilgang til biblioteket og materialerne – det er dejligt at se børnene bare indtage det vi har fået på benene”

”Ja, de bruger meget tid på at gå på opdagelse i rummet”.

5. Hvis ja, hvordan?

”Børnene benytter sig af de elementer der er – elementernes udseende betyder en del. Jeg kan se, hvis der er et barn her for første gang – så er der lige en orienteringsrunde, inden det vælger hvad der skal ske – medmindre den voksne skal bestemme det. Jeg ved ikke helt, om de har opdaget, at bøgerne sniger sig ind på denne måde, eller om de overhovedet forbinder Det runde Rum med formidling af materialerne. For dem er det måske bare nye opdagelser og underholdning”.

”Om der kommer flere børn ved jeg ikke. Men sikkert er det, at de bliver i længere tid end før. De kan lege i timevis. Jeg ved ikke om de låner materialer, men tænk hvor fantastisk at have mængder af børn til at komme på biblioteket og blive fortrolige med fantasiens, historiernes og oplevelsernes verden. Det kan kun være godt for fremtiden”.

Anonym

”Der er mere fysisk aktivitet i rummet”.

”Jeg tror børnene har fået en større opmærksomhed overfor rummet og dermed også for indholdet (bøgerne). Eksempel: Vi plejer at holde biblioteksorientering for 3. kl. i foråret. De tidligere år har det været sådan, at når vi var færdige med vores program, kastede børnene sig over internet og spillecomputere. I år er de gået på opdagelse i rummet og de udstillede bøger i stedet”.

”Der er åbnet nye muligheder for børnene. De kan lave egne animationer og lave videoptagelser af sig selv. Det er helt nye ting i børnebiblioteket, mens ordkløveren fungerer lidt på linie med et traditionelt computerspil, og de 4 workstations, hvor børnene går på nettet er også en kendt aktivitet. Men det hele er nu elementer i miljøet Det runde Rum”.

Erfaringer

1. Er der erfaringer og perspektiver fra projektet som du vil bruge i dit videre arbejde?

Alle svarer ja.

”At indretning, farver og lys er en vigtig del af et godt børnebibliotek. At skabe rum i rummet. At interaktion og selviscenesættelse er vigtig for nutidens børn”.

Anonym

Hvis ja, hvordan?

”Miljøet Det runde Rum vil fortsat være en del af vores bibliotek og vil forhåbentligt blive videreudviklet”.

”Jeg vil bruge erfaringerne til at fortsætte det formidlingsarbejde vi laver nu, og helst blive endnu bedre. Desuden til at fortsætte samarbejdet med andre faggrupper. Jeg ved nu hvor lærerigt og vigtigt det er”.

”Jeg vil da helt klart benytte mig af den viden og det netværk, der er kommet på benene og jeg håber ikke det er enden på et fremragende projekt, men at vi holder ved – også selv om der ikke er flere penge”.

2. Nævn nogle eventuelle fejl, som ikke bør gentages

”Det eneste jeg lige kan komme på er, at det har været et meget langvarigt projekt og det har været svært at forklare kollegaer, hvor vi var på vej hen – for det vidste vi jo ikke”.

”Det er svært, for tekniske problemer vil nok altid forekomme. Men de involverede samarbejdspartnere skal være FULDST UD klare over det kæmpestore brug der af tingene og deraf følgende slid”.

”Udstyr er ikke nok, det koster også personaletimer”.

”Personalet har nok fået for lidt introduktion og vejledning til nogle af de helt nye elementer vi har fået ind i biblioteket, f.eks. animationsmaskinen, som mange har følt sig helt fremmed overfor. Først nu, hvor vi har haft maskinen i mere end 1 år, er et kursusforløb i gang”.

3. Hvilke erfaringer er vigtige at videregive til andre børnebiblioteker?

”Det er ikke tilstrækkeligt at stille maskiner og udstyr til rådighed. Hvis det skal udnyttes til mere end leg, må der investeres mange kræfter på at motivere, inspirere og involvere børnene f.eks. ved workshops o.l.”.

”Det er vigtigt ikke at være bange for at kaste sig ud i det ukendte. Og vigtigt at give plads til hinanden. At alle har ret til hver deres mening og helst skal have mulighed for at arbejde på deres egen måde. Men at alle samtidig ser meningen med projektet”.

”At lidt også har ret. Vi har fået mange penge og har derfor kunnet lave noget helt særligt og meget flot. Men for færre penge kan man også lave noget godt. Det er ideen der tæller”.

”At det bare gælder om at komme i sving – men husk at dagligdagen skal følge med”.

”At man selv med små virkemidler kan skabe nysgerrighed og åbne bøgerne for børn og voksne. At formidlingen fra barn til barn er vigtig (Big Bogen)”. Anonym

”At interaktion er vigtig”.

Foruden de anonyme spørgeskemaer har der været en gruppesamtale i maj 2006 med bibliotekarerne fra projektgruppen.

Erfaringsopsamling på besvarelserne på spørgeskemaerne, samt på gruppesamtalen.

Nye tider

Der er ingen tvivl om at projektet har betydet meget for de involverede bibliotekarer. De har været stillet over for nye udfordringer både af teknisk og formidlingsmæssig art. De er blevet udfordret i deres gamle vante rolle som bibliotekarer, i en hverdag med en masse nyt isenkram og nye brugergrupper. Som Anne Heidmann udtrykker det:

”Vi fik en 6-cylindret Ferrari, med besked om at bruge den”. Anne Heidmann

Flere havde op til projektets start udtrykt nervøsitet for at der ville blive for meget støj. Gritt Bang Elmeskov mener: ”Jeg synes, der er blevet mere liv i det store rum, det er lykkedes at ændre den fysiske opfattelse af rummet”. Annie Steen Petersen: ”Nogle var bange for støjen, men det blev en god støj. Støjen har ikke taget magten”.

Ledelsen

Ledelsen har bakket projektet rigtig godt op, men er også i nogen grad blevet opfattet som ejerne af projektet. I virksomhedsplaner og planlægning føler alle at børnedelen har fået mere plads, og bliver tillagt større betydning.

Samarbejdet med AVnatura

Samarbejdet med AVnatura er stort set opfattet som positivt, de var gode til at gribe de ideer og tanker, som personalet kom med og konkretisere dem. Ikke alle forslag blev realiseret på grund af økonomiske begrænsninger. Annie Steen Petersen siger: ”Jeg synes, de var meget lyttende, og forstod vore tanker”. Og Tone Lunden tilføjer: ” Det havde været bedre med en stærkere dialog, mere interaktion. Men de var bestemt gode til at præsentere det færdige resultat.”

Fælles projekt?

Det har været svært at få de menige bibliotekarer til at opfatte projektet som et fælles projekt, blandt andet fordi der ikke har været den forventede personalerotation mellem bibliotekerne.

Det er generelt ikke lykkedes at få samme ejerskab til begge delprojekter, de fleste har haft langt mest føling med den del som blev udviklet og afprøvet på deres eget bibliotek. I Frederikshavn har der i perioder manglet en frontfigur i børnebiblioteket på gulvet i det daglige arbejde.

Ny faglighed

Samtidig har bibliotekarerne haft stort udbytte af at være i dialog med andre faggrupper, folk fra private virksomheder og kunstnere med en anderledes opfattelse af biblioteket.

Annie Steen Petersen: „ Formidlingen er blevet mere personlig, vi har fået nye samarbejdspartnere, med nye faglige baggrunde”.

I det store og hele har personalet grebet udfordringerne og har både set mulighederne og deres egne begrænsninger. De giver udtryk for at ville have følt sig bedre rustet, med flere hands - on kurser. Der har været nogle frustrationer over, at man stod ”med en 6-cylindret Ferrari” uden helt at have styr på hvad sådan en kan.

Det er tydeligt at bibliotekarerne tager rollen som formidler meget seriøst, og gerne vil medvirke til at børnene får et udbytte af at bruge det apparatur der til rådighed.

Alle er blevet mere bevidste omkring et nødvendigt samspil med andre grupper uden for biblioteket, samt om at det er nødvendigt hele tiden at arbejde med nye ideer på formidlingsområdet. Også selv om man ikke fremover har de store midler til rådighed.

Synlighed

Hjørring og Frederikshavn er blevet meget synlige i biblioteksverdenen. Der er blandt personalet en klar fornemmelse af at de to biblioteker for alvor er kommet på det danske biblioteks-landkort. Der spores også en meget stor tilfredshed med og stolthed over, at bibliotekerne er blevet så omtalte ikke mindst på nationalt og internationalt plan. Der har været skrevet adskillige artikler til fagblade om projektet i ind- og udland, og der har ligeledes været utallige besøg fra ind- og udland.

Samtidig er de fleste medarbejdere begejstrede over deres nye biblioteksindretning, og hvor meget der egentlig er nået i projektet. Der er udviklet en større bevidsthed om den rolle rummets indretning og dets signaler spiller både æstetisk og interaktivt.

Betydning på det personlige plan

Samtidig nævner en del at også på det personlige plan har projektet betydet meget. De har fået mod på at kaste sig ud i ukendt territorium. Flere udtrykker bekymring over muligheden for en ordentlig forankring af projektet. Man vil gerne sikre en videreudvikling af det samarbejde der netop er begyndt, og som man også ser som vigtigt fremover. Samtidig gives der udtryk for en stor vilje til ikke blot at ”hvile på laurbærrene”, men at fortsætte en videreudvikling af projektet.

Formidlingen og rummets betydning

Det er tydeligt at formidlingen spiller en stor rolle for bibliotekarerne. Et flertal udtrykker at deres formidlingspraksis har ændret sig. De er mere opmærksomme på hvordan de kan formidle primært bøgerne, og flere har bemærket at det ikke nødvendigvis handler om dyre løsninger, men i høj grad om opfindsomhed, f.eks. er der én der bemærker at det ofte kan handle om at sætte spot på en enkelt bog, i stedet for at lave bredere emneudstillinger.

Flere af de udenbys gæster (f.eks. fagfolk fra Uppsala og Stockholm på studierejse i maj/juni 2006) er efter studiebesøg blevet mere bevidste om rummets store betydning og vigtigheden af at lade flere sanser få mere spillerum i biblioteket (se henvisning nr. 8). Samtidig er de begejstrede for den måde det er lykkedes for både Hjørring og Frederikshavn at blive ”arenor för kulturmöten på barns egna villkor” og citerer desuden projektleder Tone Lundens udtalelse om at

” biblioteker kan være en slags stationer ude i landet, som kan give alle børn adgang til inspirerende og kunstneriske miljøer”. Tone Lunden

Projektets afsmitning i voksenafdelingerne

Bibliotekarerne i projektgruppen har undret sig lidt over at kollegaerne i voksenafdelingerne ikke har været mere nysgerrige, selv om projektlederen løbende har forsøgt at informere. Imidlertid er der tegn på, at voksenafdelingerne også er begyndt at tænke i nye baner. I starten syntes nogle at man var lidt langt ude, at man brugte pengene på noget pjat. Annie Steen Petersen siger: ” Fra starten var der nok en manglende forståelse, men det hjalp, da tingene blev lidt mere konkrete”. ”Udstillingen NordOrd” har mødt stort engagement, og det samme har Gitte Nissen Scheldes gadedyr (se kapitel 4).

I den svenske rejseevaluering fra Uppsala bliver der imidlertid også stillet spørgsmålstegn ved hvordan ”man skulle kunna öka samspelet mellan de runda rummen och det övriga biblioteket, inte bare i barnbiblioteket utan också vuxenafdelningen. Hur fortplantar man ett sådant fritt tänkande ut i hela biblioteket? Hur aktiverar man samlingar och rum på et kreativt sätt för vuxna?”. Kan man hitta enklare och mindra kostsamma sätt at aktivera böcker överhuvudtaget? (se henvisning nr. 8).

Forankring og videreudvikling. Er det rigtigt at 1+1 er 3?

Man vil gerne arbejde videre med at udvikle projektet. Styregruppen har bl.a. forgæves forsøgt at søge Egmontfonden. Der er planer om enten at udveksle nogle delelementer eller evt. hele installationen mellem bibliotekerne. Hjørring afventer en beslutning på, om der skal bygges et nyt bibliotek! Det kunne være en god idé at blande kortene, at udveksle scenografierne eller evt. blot nogle af delelementerne.

Alle havde forestillet sig, at der under projektet ville være en større rotation af personale. Manglen herpå betyder at man helst udtaler sig om egne oplevelser på eget bibliotek. Annie Steen Petersen: ”Det ville være dejligt med mere samarbejde i hverdagen”. Flere mener, at et sådant samarbejde både giver inspiration og er en nødvendighed på sigt.

Samtale med styregruppen

Samtale med styregruppen undtagen projektleder Tone Lunden

Tilstede:

Thorkild Holm Pedersen, bibliotekschef, Frederikshavn

Kirsten Langhorn, vicedadsbibliotekar, Hjørring

Kirsten Møller, vicebibliotekschef, Frederikshavn
Carsten Winther, stadsbibliotekar, Hjørring, blev (efterfølgende) interviewet pr. telefon

Hvad var det oprindelige formål med projektet, og hvordan er det blevet opfyldt?

Kirsten L. : ”Det drejede sig om at ”åbne bogen”, så den ikke vendte ryggen til lånerne.” Thorkild:
” Det handlede også om at give nogle nye bud på formidling, nogle bud som kunne sætte spor.”
”Lave et eksperimentarium” Kirsten M: ”Vi ville undersøge forskellige former for interaktivitet med brugerne”.

Carsten mener også:

”Det handler om at brande biblioteket. At gøre biblioteket til et ”must”. Vi skal ”sgu” på biblioteket! Biblioteket må tage konkurrencen op, og få skabt et andet fysisk udtryk end det gængse”. Carsten Winther

Hvilke forventninger havde I til projektet?

Thorkild: ”Jeg havde forventninger om, at et samarbejde mellem to biblioteker med forskellige fysiske udgangspunkter kunne udvikle noget nyt sammen i Region Nord”. Carsten: ”Mine forventninger er opfyldt. Runde 2 er blevet overvældende godt modtaget både med nysgerrighed og begejstring. Det har muligvis ikke smittet af på det samlede udlån, men det har givet meget mere interaktivitet med børnene, som kan mærke at biblioteket indholdsmæssigt retter sig mod børn”.

Motivering af personalet

Enighed om at det er vigtigt at motivere personalet. Projektet krævede ifølge Kirsten M. et stort ”salgsarbejde” fra Tone L. og Thorkild.

Thorkild: ”Det er naturligvis vigtigt at skabe et ejerskab for projektet hos personalet. Samtidig må man gøre sig klart, at nogen måske skal skubbes ud over kanten. Det skal man som leder være klar til”.

Hvordan kom samarbejdet med AVnatura i stand?

Man havde hørt om AVnatura i andre sammenhænge og som Kirsten M. udtrykker det ”Det var nødvendigt med en vis risikovillighed for at få noget nyt til at ske”. Man kendte folkene fra AVnatura som brugere af biblioteket, men var samtidig godt klar over at de betragtede bibliotekerne som lidt kedelige, og noget traditionelle.

Da man ikke havde erfaring med denne type samarbejde med et lille privat firma, fandt man det hurtigt nødvendigt at lave en decideret kontrakt mellem parterne. Til at udfærdige denne fik man hjælp af kommunens jurister.

Thorkild: AVnatura var gode til at sætte konkrete modeller på tankerne, og de var samtidig gode til at præsentere modellerne.

Det var ifølge styregruppen vanskeligt at skabe begejstring for projektet på det mere ”luftige” plan, så det betød utrolig meget at AVnatura var i stand til at gøre planerne mere håndgribelige.

Avnaturas ideer var fantastisk inspirerende, og de fleste af ideerne viste sig holdbare i praksis. Det handlede om at AVnatura både kunne skabe et overblik over, hvordan de to rum skulle se ud, og samtidig var i stand til at lave tingene i detaljer.

Kirsten M. synes, at en af de store udfordringer var nervøsiteten for, om tingene blev færdige til de aftalte deadlines. Der var for mange nerver på op til afleveringsdatoerne.

Carsten mener at samarbejdet med AVnatura har været en stor udfordring. Det blev i høj grad deres koncept der blev bygget videre på. De har været fantastisk gode til at komme med ideer, og samtidig har det været svært med en så lille produktion. Carsten har dog af og til oplevet dem som temmelig nøjeregnende.

De mange brugere var en overraskelse for AVnatura, de valgte i mange tilfælde for lidt holdbare løsninger. Alt hvad der er lavet er prototyper.

Hvordan har den arbejdsmæssige belastning været?

Enighed om at det arbejdsmæssigt har været en stor opgave, at følge projektet tæt. Projektet har fyldt meget i dagligdagen.

Har projektet givet nye kontakter/relationer ?

Alle mener at mødet med teaterfolk og kunstnere har været vigtigt og givende. I et tilfælde som tekstilkunstner Line Søndergaard lykkedes det desværre ikke at få hendes tekstiler til at komme rigtig til deres ret.

Carsten mener at kunstnere m.fl. har givet nye energier til samarbejdet. I tilfældet med Bente Olesen Nyström har der været tale om en betaling af et meget symbolsk beløb for mulighederne for at bruge hendes ideer i en anden sammenhæng. Måske kan bibliotekerne blive en mere interessant samarbejdspartner for kunstnere på sigt, både økonomisk og i forhold til nogle længerevarende ansættelser.

Der har været en del samarbejde på tværs mellem bibliotekerne, og en særlig vigtig dimension har det nordiske samarbejde givet.

Hvordan så bibliotekernes øvrige personale på projekterne?

Kirsten M. mærkede en forståelse for at projektet tog plads, blandt andet skal de nye tekniske installationer jo følges op, og det tager tid. En forventet stigning i støjniveauet som man havde diskuteret meget inden, viste sig ikke at være noget problem. Der var mange positive reaktioner fra husets øvrige personale, og en del blev direkte involveret ved vagtafløsning m.v.

Kirsten L. siger: "Voksenafdelingen arbejder også med at skabe nye udtryk, det er muligvis nogen af de samme strømninger der er tale om, uden at man direkte kan sætte fingeren på den afsmittende virkning. Det giver bedre samarbejdsrelationer og bedre forståelse for hinanden".

Kirsten tilføjer: "Jeg har oplevet, at begge parter har taget aktivt del i hinandens projekter."

Carsten : "Ingen har været sure, der har været en fin opbakning fra voksenafdelingen.

Børnebiblioteket har været afhængig af deres støtte blandt andet med den store Nord-Ord udstilling, som børnebiblioteket ikke selv kunne rumme, og som sandelig også fyldte godt op i voksenafdelingen". Carsten har desuden oplevet et stort fælles fodslag i børnebiblioteket, men Tone L. (projektleder) har også været god til at involvere de øvrige afdelinger.

Er bibliotekerne blevet mere synlige?

Kirsten L: "Jeg mener bibliotekerne er blevet meget mere synlige på bibliotekskortet og derfor også politisk mere synlige i lokalsamfundet".

Carsten har forsøgt at gøre det gamle kulturudvalg interesseret i projektet, men har ikke mærket den store interesse.

Den ændrede indretning skaber dialog, og langt mere direkte lånerkontakt.

Enighed om at bibliotekerne er blevet mere attraktive som samarbejdspartnere i andre sammenhænge.

En vigtig sidegevinst i projektet har været det tætte nordiske samarbejde med Rum för Barn i Stockholm, og Det deichmanske Bibliotek i Oslo.

Hvordan ser I mulighederne for forankring af projektet og videreudvikling ?

Thorkild: ”Bagsiden af medaljen er, at det er så svært at skaffe midler. Det er nødvendigt at diskutere hvad vi vil gøre efter 2007. Kan det blive et EU-projekt? Det er helt nødvendigt med en løbende fornyelse, ellers dør projektet. Tingene bliver dagligdag, og vil efter et stykke tid komme til at virke statiske. Vi kan håbe at der viser sig nye muligheder via Biblioteksstyrelsens Udviklingspulje. Vores forsøg med at søge Egmont Fonden slog i hvert fald fejl. Lige netop i disse år med kommunesammenlægningerne er midlerne til en videreføring af projektet vanskelige at finde. Indenfor bibliotekernes eget budget er det stort set umuligt.”

Carsten : ”Det er stadig nødvendigt at forny sig, og det er derfor vigtigt at der findes nogen som Tone L., som laver ”ild under gryden”. Hvis et nyt bibliotek i Hjørring bliver til virkelighed, vil man have en masse erfaringer fra dette projekt, som skal føres videre.”

Er 1 + 1 = 3?

Carsten: ”Det er fint at have et fælles projekt. Det fælles afsæt skaber nye muligheder, også i forhold til de nye kommuner. Et samarbejde er allerede i gang, det gør det meget nemmere.”

Erfaringsopsamling fra interviewet med styregruppen

Projektet har været begunstiget af at have en aktiv og risikovillig styregruppe. Der har været stor ledelsesopbakning til projektet, og gruppen har hele vejen fulgt projektet tæt. Gruppen har så vidt muligt taget del i laboratorierne samt i andre besøg affødt af projektet. Desuden har styregruppen været en vigtig drivkraft i forhold til etableringen af det nordiske samarbejde. Ledelsesgruppen har prioriteret arbejdet med projektet højt, hvilket i høj grad har smittet af på de menige bibliotekarers selvopfattelse.

”Børnebiblioteket har været i fokus og børnebiblioteksarbejdet er blevet mere synligt”.
Birgit Krøijer

Udfordringerne for bibliotekerne og deres personale er store. Bibliotekerne er i en fase hvor de skal legitimere deres berettigelse og deres eksistens i fremtiden. En problematik som blandt andre Roy Langer beskriver: ”Ligesom erhvervslivet må offentlige (kultur)institutioner i denne forbindelse tage et ansvar og skabe nye muligheder for at sikre interaktion og relationer mellem borgerne”. (Langer: Fra kulturformidling til kulturmødesteder”. Biblioteksarbejde nr. 70, 2004. (Se henvisning nr.) Roy Langer er professor ved RUC.

Der bliver mange steder bygget nye biblioteker, men det virker som om arkitekterne stadig fokuserer mest på de ydre rammer, og selv har en meget traditionel opfattelse af hvad et bibliotek er, og således også tænker meget traditionelt når det kommer til rummene og deres indretning.

”Bibliotekerne tænkes stadig udefra og ind ikke inde fra aktiviteterne og ud. Det er de ydre rammer der bestemmer”.
Birgit Krøijer

Bibliotekerne har i mange år målt sin virksomhed i tørre tal f.eks. antallet af udlån på materialekategorier samt antallet af besøgende i biblioteket og besøgende til kulturelle aktiviteter. Det vil være vigtigt og nødvendigt at udvikle andre kvalitative målemetoder, som kan registrere de

individuelle oplevelser brugeren får på biblioteket. Dette er en vigtig opgave for Biblioteksstyrelsen.

Udlånstillene i børnebibliotekerne i Hjørring og Frederikshavn er vigende, ligesom de er det på landsplan. Og man har heller ikke i Frederikshavn og Hjørring kunne konstatere et højere materialeudlån efter installationen af de nye elementer. Ingen ved imidlertid, hvordan udlånstillene havde ligget, hvis alt var blevet ved "det gamle". De to kommuner har et faldende børnetal, ligesom den almindelige konjunkturstigning kan have betydning. Men den ønskede udlånsstigning på 4 % blev det ikke til.

7. Det nordiske samarbejde

Én af projektets store sidegevinster har været det nordiske samarbejde, som har udviklet sig i løbet af projektet og fundet sit eget udtryk i udstillingen: NordOrd og projektet 'I Gulvhøjde'. Den overordnede vision og inspiration har været tankerne bag børnebiblioteket som eksperimentarium. Det er her tydeligt at bevillingen fra Biblioteksstyrelsen til udviklingsprojektet har gjort de to nordjyske biblioteker til attraktive og interessante samarbejdspartnere for de to store nordiske brødre.

Fire biblioteker har arbejdet sammen om projekterne. I Danmark: Hjørring og Frederikshavn, i Norge: Det Deichmanske Bibliotek i Oslo og i Sverige: "Rum för barn" i Kulturhuset i Stockholm. Samarbejdet udmøntede sig i en vandrestilling for børn, som med udgangspunkt i ligheder og forskelle i norsk, svensk og dansk vil forsøge at visualisere ordene på en sjov og lærerig måde. Målgruppen er primært børn fra 7-12 år, og formålet er at fremme nordisk sprogforståelse for denne gruppe i samarbejde med skoler og familier. Udstillingen Nordord har fået støtte fra Nordisk Kulturfond.

Desuden indgik projektet 'I Gulvhøjde', som havde fokus på formidlingen, især af billedbøger til småbørn. Dette projekt har fået støtte fra Nordbok – nordisk litteratur og bibliotekkomité.

Den nordiske vinkel

Af bibliotekar Anne Heidmann

Allerede fra starten af projektet "Børnebiblioteket som eksperimentarium" indgik Hjørring og Frederikshavn Bibliotek et nordisk samarbejde med Kulturhuset i Stockholm og Deichmanske Bibliotek i Oslo.

Samarbejdet omkring projektet blev meget hurtigt udvidet, idet der var en fælles lyst til at arbejde tættere sammen. To underprojekter så derfor dagens lys.

På trods af projekternes forskellighed har de tjent samme formål og været knyttet til samme fælles ønske: Nemlig at give barnet mulighed for at møde biblioteket og bibliotekets indhold på nye måder og at finde nye udtryk i formidlingen.

NordOrd

Som et konkret bevis på det nordiske samarbejde står NordOrd, - vores store vandrestilling for børn om de nordiske sprog, dansk, svensk og norsk. Udstillingen blev indviet d. 17. februar 2006 på Frederikshavn Bibliotek.

Formålet med udstillingen har været at fremme nordisk sprogforståelse for børn og unge på en legende og sjov måde. Dette er gjort ved at sætte fokus på og visualisere specielle danske, norske og svenske ord på usædvanlige og fantasifulde måder.

Udstillingen er designet og udformet i Kulturhuset, hvor man har gode erfaringer med større udstillinger for børn, men hele personalet i de to børneafdelinger i Danmark samt ledelsen har været involveret i NordOrd og hjulpet med ideer, udtryk og ord, som har fascineret os på eget sprog og de andre nordiske. Endvidere har den norske sprogforsker Helene Uri fungeret som faglig konsulent på udstillingen.

Kommunikationen undervejs i processen er overvejende foregået via mail og telefon. Vi har haft et fælles møde tidligt i processen i 2005 og endvidere et planlægningsmøde, som foregik i Oslo på Det deichmanske Bibliotek. Det har været meget fine og nødvendige møder. Det er svært at få alle sproglige nuancer og detaljer med i skriftlig form, så møderne var meget givende for det videre arbejde. Set i bakspejlet kunne vi godt have brugt endnu et fællesmøde for at tilrettelægge de sidste detaljer. At afsætte ressourcer til de rent fysiske møder skal i hvert fald på ingen måde nedprioriteres.

Resultatet af det store arbejde kan vi kun være meget stolte af. Vi har fået en helt enestående udstilling, som bl.a. visualiserer, hvad en "höneblund" er, og forskellen på den danske "klapperslange" og den svenske "skallerorm"!

Det har været en stor oplevelse for os at være med i processen og ikke mindst se det færdige resultat. Det har til tider været hårdt arbejde, men det har været det hele værd, for den respons, vi har fået fra folk, og den glæde og iver, børnene har vist, når de besøgte udstillingen, har været helt utrolig. Vi har aldrig før kunnet præsentere en så fin udstilling på bibliotekerne, og der er heller ingen tvivl om, at vi aldrig ville have kunnet lave en sådan udstilling alene. Dét, at vi har kunnet løfte i flok og trække på fagfolk inden for mange områder, har muliggjort NordOrd.

For os i Frederikshavn og Hjørring har det været meget værdifuldt at have samarbejdspartnere som producent Anna Ribbing, der har stor erfaring med udstillinger i det omfang, og Kulturhuset, hvor man er vant til at tænke tværfagligt og stort.

Oplevelsen med NordOrd har bestemt været noget ganske særligt. Ikke mindst fordi det er en udstilling, der har givet ekko lang tid efter. Vi har fået mange positive kommentarer fra besøgende, og ikke mindst har vi senere ad omveje hørt, hvordan udstillingen har haft betydning for de mennesker, der har været og set den. Det er glædeligt at opleve de vidtrækkende følger, udstillingen har haft.

I Gulvhøjde

Projektet er i høj grad en udløber af ”Børnebiblioteket som eksperimentarium” som opererer med formidlingszoner. Heraf kom ideen om et fælles nordisk projekt med fokus på en yngre målgruppe og formidlingen til denne.

Formålet med projektet I Gulvhøjde er derfor at sætte fokus på nye konkrete metoder i bibliotekernes formidling til småbørn. Da de involverede biblioteker i forvejen har forskellige vinkler på arbejdet med denne målgruppe, har det fra start været oplagt, at hvert land skulle vælge delprojekt ud fra dette.

De forskellige delprojekter skal vise en spændvidde af muligheder for formidling til de mindste børn. Trods projekternes forskellighed, er ønsket om at afprøve, redefinere og berige det inspirerende møde mellem førskolebarnet, bibliotek, børnelitteratur og bibliotekar fælles for projekterne. De mindste børn er i fokus og arbejdet foregår på deres betingelser under inddragelse af kunstnere, forskere og andre faggrupper.

Danmark

Til vores delprojekt i Danmark ønskede vi at udvikle et fantasifuldt, scenografisk rum i billedbogsområdet. Vi ville lave en zone i børnebiblioteket, som indtænkte børns egenleg, og som kunne give en anden indgangsvinkel til billedbøgerne. Zonen skulle have et andet udtryk end resten af rummet, men skulle dog stadig være genkendelig. Heraf kom ideen til at benytte genbrug som en komponent; At genbruge kendte materialer, som sat sammen på ny, dannede noget helt nyt og uigenkendeligt.

Arkitekt og kunstner Gitte Nissen Schelde, som arbejder meget med genbrugsmaterialer, blev kontaktet og fik frie hænder til opgaven. Resultatet var de fantastiske, fabulerende Gadedyr. Dyr, lavet af kasseret materiale fra byens og gadens rum, såsom gadelamper, bildele, cykeldele osv. Dyr, som har fået ”sjæl” og som kan sidde på, leges med og huse bøger.

Norge

Norges projekt har fået navnet ”Når to skal digitaliseres”. Her har man ønsket at undersøge børns interesse for computerskærmen og koble dette til billedbøger og formidlingen af disse.

Billedbogsserien ”Når to skal...” er udvalgt til digitaliseringsprojektet, og biblioteket har indgået samarbejde med to forskere fra Højskolen i Oslo med speciale i netop børn og digitale medier og børns sprogudvikling.

Undervejs har tre børnehavegrupper været involveret i processen med at få ord og tegninger fra bøgerne overført til skærmen. Børnene har oplevet billederne og fortællingerne i de forskellige former og er blevet observeret i deres videre leg og digtning. Børnenes respons på både skærm og bog har været meget positiv.

Sverige

I Sverige, hvor man har gennemført en omfattende ombygning af biblioteket, har man ønsket at tage udgangspunkt i de nye rammer og kigge nærmere på barnets møde med rummet, bøgerne og fortællingerne. Rummet er forsøgt indrettet helt efter børnenes præmisser. F.eks. er møbleringen tilpasset børns behov for skiftevis at bevæge sig og finde hvile. Man arbejder med at bruge legen som vej til bøgerne og læsningen og man forsøger at møde hvert barn i børnehøjde. Det sidste har vist sig ganske vanskeligt, da Rum för Barn dagligt oversvømmes af besøgende.

Man ønsker at gennemføre 3 seminarer med Montessori-pædagoger, hvor formålet er at finde en måde at møde barnet på, baseret på tanken om, at barnet skal kunne bruge biblioteksrummet og bøgerne selvstændigt. Seminarerne er tiltænkt gennemført i efteråret 2006.

Seminarer i Kungälv

Undervejs i projektforløbet har været afholdt 2 seminarer i Kungälv i Sverige.

Seminarerne har været utroligt vigtige for projektet. Først og fremmest fordi de har sikret den røde tråd i delprojekterne. De forskellige lande har satset på meget forskellige tiltag, hvilket opleves som en stor styrke for projektet. Men stadig har det været nødvendigt at holde fokus på den oprindelige målsætning og idé, og dette har de to seminarer hjulpet med. På seminarerne har vi fået et spændende indblik i de andre landes arbejde, og ikke mindst har vi oplevet andres interesse for vores projekt. Det giver noget helt særligt at få lov at fortælle om dét, man selv har brændt for igennem en lang periode, og efterfølgende at mærke andres store interesse for dét, man laver. Det giver mening.

Samlet vurdering

At have samarbejdspartnere og indgå fælles projekter er en gave til ethvert bibliotek. Sådan har vores oplevelse i hvert fald været. Det er et stort privilegium at kunne udveksle meninger og ideer og ikke mindst konkretisere disse ideer og føre dem ud i livet.

I forbindelse med de to projekter NordOrd og I Gulvhøjde er det selvfølgelig først og fremmest det færdige resultat, som vi er stolte af, og som vores brugere har fået fornøjelse af. At se de færdige resultater har været fantastisk.

Når dette er sagt har selve processen været meget givende. Ved at indgå samarbejde med andre, opnår man meget mere, end man ville kunne alene. Man hører andres tanker og ideer, man møder andre fagfolk, man inspireres og får andre erfaringer.

”I vores tilfælde ser man også, hvordan biblioteksarbejdet foregår i andre lande. At indgå samarbejde betyder at man vokser som bibliotek og som bibliotekarer. Vi er ikke færdige med at vokse”! Anne Heidmann

8. Interesse for og omtale af Børnebiblioteket som eksperimentarium

Omverdenen har vist stor interesse for projektet: Børnebiblioteket som eksperimentarium. Der har været en lang række studiebesøg blandt andet fra andre biblioteker i Danmark, Sverige og Holland. Desuden har projektlederen og andre fra personalet holdt en række oplæg i ind- og udland. Der har på begge biblioteker været en 3-400 besøgende i perioden, som kom specielt for at se de runde rum. Projektet har også været også været beskrevet og omtalt i en række tidsskrifter. Blandt andet følgende :

”Framsidan”, nr. 1, 2006 (svensk tidsskrift) (Se henvisning nr. 7)

”Bibliotekspressen” nr. 5, 2006 (Se henvisning nr. 2)

”Folkebiblioteket som forvandlingsrum”, 2006 heri artiklen ”Forskydningernes Rum” (Se henvisning nr. 6)

”Nyt fra Biblioteksstyrelsen”, nr. 3, 2005 (Se henvisning nr. 12)

”Danmarks Biblioteker”, nr. 3, 2005 (Se henvisning nr. 3)

Biblioteksårbog 2005 (Se henvisning nr. 4)

Statistik

Besøgende	Hjørring	Frederikshavn
2006 (jan. – aug.)	186.004	180.477
2005	289.049	307.544
2004	297.564	320.295

Udlån	Hjørring	Frederikshavn
2006 (jan.– aug.)	299.848	260.815
2005	467.079	410.068
2004	478.920	438.961

Konklusioner

Det er et langt stykke hen ad vejen lykkedes at skabe to spændende eksperimentarier med hver sin markante lokale profil. Ønsket om at gøre biblioteket mere kropsligt som Tone Lunden udtrykker det er lykkedes.

AVnatura har været en uvurderlig sparringspartner og idé-udvikler i projektet. Her har virkelig været tale om at introducere nogle nye, innovative elementer i biblioteket. Der har været udvist stor risikovillighed både fra bibliotekerne og fra AVnatura i ønsket om at finde nogle utraditionelle løsninger.

At bruge rummet som en ekstra part i den indirekte formidling, er noget som kan videreudvikles. Det tætte samarbejde med kunstnere og fagfolk med anden baggrund har ligeledes betydet meget for projektet. Personalet har opdaget at disse nye samarbejdspartnere er kilde til stor inspiration og anderledes tænkning på området.

Det har til tider været svært for gulvpersonalet at se projektet som et fælles projekt, muligvis også fordi der ikke har været tid til de ønskede personaleudvekslinger.

Projektet har haft en energisk og utrættelig projektleder. En god organisator og formidler af projektets ideer og perspektiver

Desuden har projektet har været begunstiget af at have et lederteam, som ofrede meget tid og energi på idéudvikling og på tanker om projektets forankring og videreudvikling.

Laboratorierne har mest været inspirationskurser, mere fælles idéudvikling om den praktiske brug og flere hands-on kurser for personalet fra begge biblioteker kunne ønskes.

Projektet har ikke haft decideret ”døde” perioder, men bibliotekernes dagligdag med skiftende vikarer, sygdom og planlægning vedrørende kommunesammenlægningerne har fyldt en del.

Succeskriterierne er alle opfyldt på nær ønsket om at få flere besøgende og flere udlån.

Som de svenske besøgende fra Uppsala Län konkluderer:

”Exemplet i Frederikshavn och Hjørring visar att kopplingen mellan lek och lärande, kropp och rörelse kan förstärkas med god scenografi och gestaltning. Der är en stark poäng att i ett barnbibliotek låta ett språk-och kunskapsutvecklande arbetssätt också innefatta barnens eget skapande, lek, rörelse och interaktion.

De genomtänkte och uppfinningsrika miljöerna i Frederikshavn och Hjørring tager barnen på allvar och låter dem ta plats som kreativa människor med rätt och möjlighet att berätta och uttrycka sig. Barnperspektivet är konsekvent och genomfört på djupet i båda rummen och det är veckligen ”ett barns perspektiv”, inte enbart ett barnperspektiv utifrån en vuxens ögon. För oss blev medvetenheten om rummets förmedlande och pedagogiska funktion väldigt påtaglig”. Besøgende fra Uppsala Län

Opsummering

Det lykkedes rigtig godt

- at etablere nye rum i rummet med gode udfoldelsesmuligheder
- at etablere et utraditionelt samarbejde med andre faggrupper og kunstnere
- at udvikle to koncepter, ud fra en fælles overordnet vision
- at overskride de tekniske barrierer
- at synliggøre projektet, specielt nationalt og internationalt
- at sætte børnebiblioteket i fokus
- at udvikle mere opmærksomhed omkring formidlingen, den direkte og den indirekte
- at sætte fokus på bibliotekarens ændrede rolle
- at opbygge et netværk med kunstnere og andre nøglepersoner
- at pejle sig ind på tendenser i fremtidens børnebibliotek

Det lykkedes mindre godt

- at lave en fælles forankring af projektet
- at få de menige bibliotekarer til at føle sig som del af et fælles overordnet projekt
- at indtænke alle medier
- at formidle den fælles viden på tværs af bibliotekets afdelinger

Perspektiver

Biblioteksstyrelsen har ifølge direktør Jens Thorhauge valgt de næste år at satse på udviklingen af børnebibliotekerne. Han mener, at det er lykkedes Frederikshavn og Hjørring at pejle sig ind på nogen spændende tendenser i udviklingen af et mere interaktivt børnebibliotek. Her satses på nye medier, og på at skabe udfordrende og spændende biblioteksmiljøer. Det er tydeligt at se, at børnene bruger tilbuddet, men også at det er vigtigt at skabe en tydelig dialog mellem den nye og den gamle del af biblioteket. Samtidig vil det være nødvendigt stadig at videreudvikle og forny tilbuddene, så der hele tiden er tale om et aktuelt og inspirerende tilbud.

Henvisninger og links

1. Biblioteksarbejde nr. 70, 2004. Heri Fra kulturformidling til kulturmødesteder: Social interaktion med kommunikationsnetværk af Roy Langer
2. Bibliotekspressen nr. 5, 2006. Heri: På eventyr i bogens univers af Mette Mortensen, s. 11-12
3. Bibliotekspressen nr. ?, 2006. Heri: Børnebiblioteket som eksperimentarium af Tone Lunden, s. .
4. Biblioteksårbog 2005 Heri: Børnebiblioteket som eksperimentarium af Ann Poulsen, s. 69-74
5. Danmarks Biblioteker nr. 3, 2005
6. Folkebiblioteket som forandringsrum. Perspektiver på folkebiblioteket i kultur- og medielandskabet. Danmarks Biblioteksforening 2006. Heri: Forskydningernes rum af Bruno Kjær s. 147 – s. 161
7. Framsidan nr. 1, 2006. Aktuellt magasin från Regionbibliotek Västra Götaland. Heri: Mer krop och känsla. Af Lena Skoglund s. 4–7 og Arkitektspaning – en modell för framtiden?. Af Mie Svenneberg.
8. Det frågeorienterede biblioteket – rapport från studieresa till bibliotek i Jylland och till Partille bokhandel. Downloades fra www.lul.se/lb
9. Introduktion til Gameplaner. Redaktion: Vagn Strandgaard og Lotte Møller Sørensen. Strandgaard Consulting, 2003
10. Nilsson,Sven: Kulturens nya väger. Polyvalent, 2003.
11. Nyström,Bente Olesen: Hvad som helst. Gyldendal, 2004
12. Nyt fra Biblioteksstyrelsen nr. 3, 2005. Heri: Bibliotek, børn og bøger. Kendte og nye formidlingsformer. Af Bente Buchhave s. 12-13
13. Tal om børnekultur. En statistik om børn, kultur og fritid. Af Trine Bille og Erik Wulff. AKF og Børnekulturens Netværk 2006.
14. Winders, Wim: Billedernes logik. Essays og samtaler.
15. Ziehe,Thomas: Øer af intensitet i et hav af rutine. Nye tekster om ungdom, skole og kultur
16. www.2020marsexpress.se
17. www.aakb.dk/sw4120asp
18. www.eksp.dk